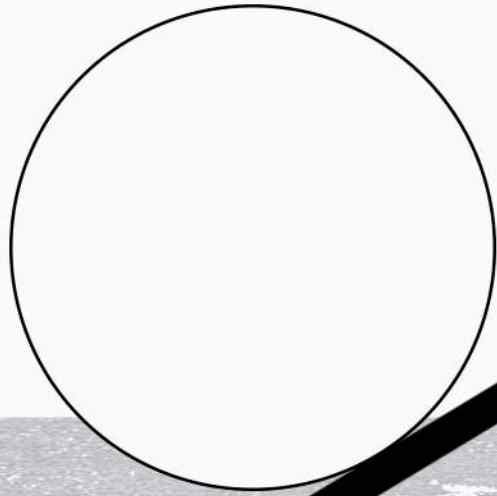
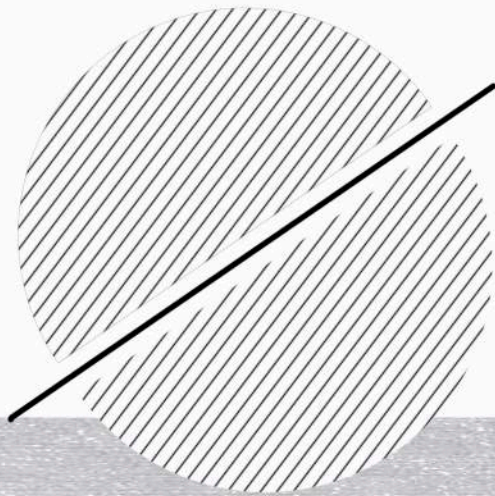

ΑΝΑΒΙΩΣΗ - ΟΙΚΕΙΟΠΟΙΗΣΗ - ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΕΝΑ ΣΕΝΑΡΙΟ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ

Στη διπλωματική αυτή εργασία αναλύθηκε το ζήτημα του διαχωρισμού σε μια πόλη, η χωρική του έκφραση και εν τέλει η μελέτη γεφύρωσής του με αρχιτεκτονικά εργαλεία. Ο τρόπος παρουσίασης ακολουθεί και τη συλλογιστική πορεία που ακολουθήθηκε κατά τη διάρκεια εκπόνησής της.

Αρχικά μελετήσαμε το ζήτημα του ορίου σε μια πόλη και εστιάσαμε στη περίπτωση αυτή που τα αίτια του διαχωρισμού είναι κοινωνικοπολιτικά, με φυλετικές και θρησκευτικές προεκτάσεις και όχι απαραίτητα οικονομικά.

Προχωρήσαμε, στα πλαίσια της έρευνας, σε μια χαρτογράφηση διαιρεμένων πόλεων και σε μια πρώτη κατηγοριοποίηση του ορίου.

Διπλωματική εργασία

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Εξεταστική περίοδος

Οκτώβριος 2015

Σπουδαστές: Αλυγίζου Νίκη Ξένια
Αρμπάρα Σοφία

xealig@gmail.com
sophia-ar@hotmail.com

Επιβλέπων καθηγητής: Σταύρος Σταυρίδης

Σύμβουλοι καθηγητές: Ειρήνη Μίχα, Παναγιώτης Βασιλάτος

Περιεχόμενα

1.0 Θεωρητική προσέγγιση

2.0 Η πόλη_Λευκωσία

3.0 Η νεκρή ζώνη

4.0 Το σενάριο

5.0 Τα σημεία παρέμβασης

6.0 Το σύστημα

7.0 Οπτικές φυγές

8.0 Οικοδομική μελέτη

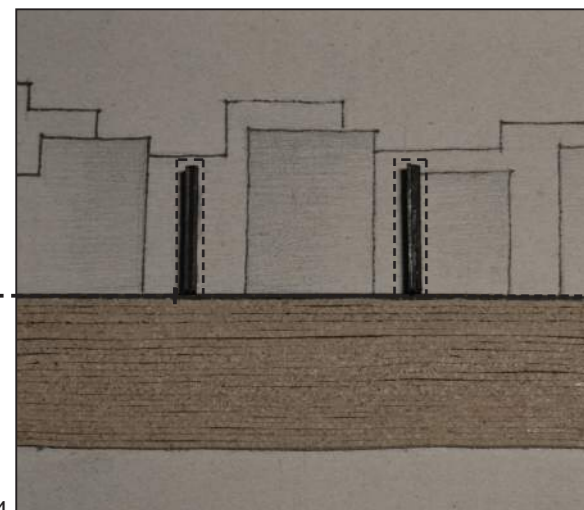
9.0 Σχέδια

10.0 Φωτογραφίες

1.0 Θεωρητική προσέγγιση

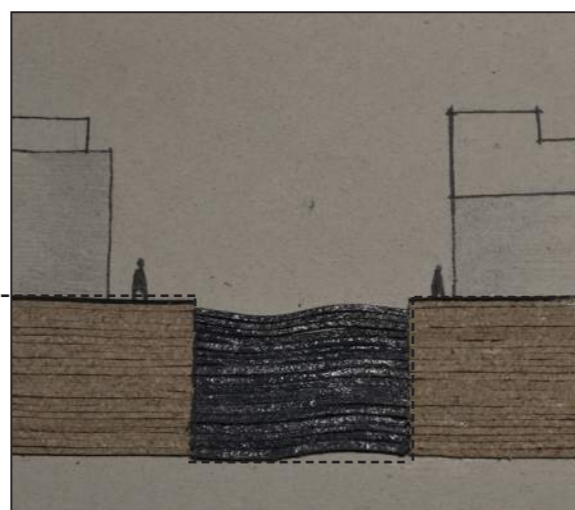

Οι επικρατέστερες συνθήκες διαχωρισμού

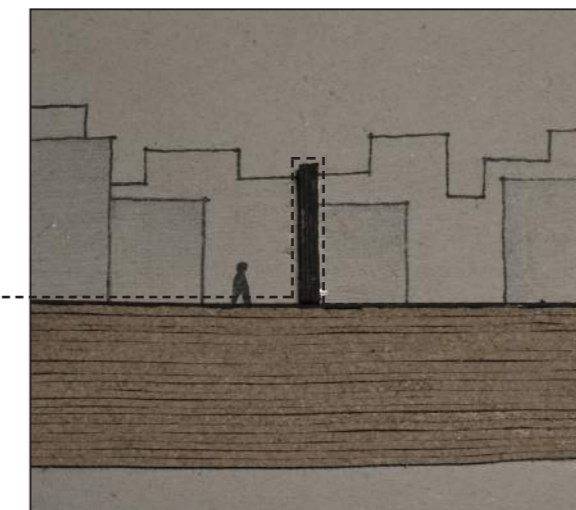
Η ζώνη

εδώ ο διαχωρισμός αποκτά χωρικό υπόσταση, αντανακλάται στο χώρο

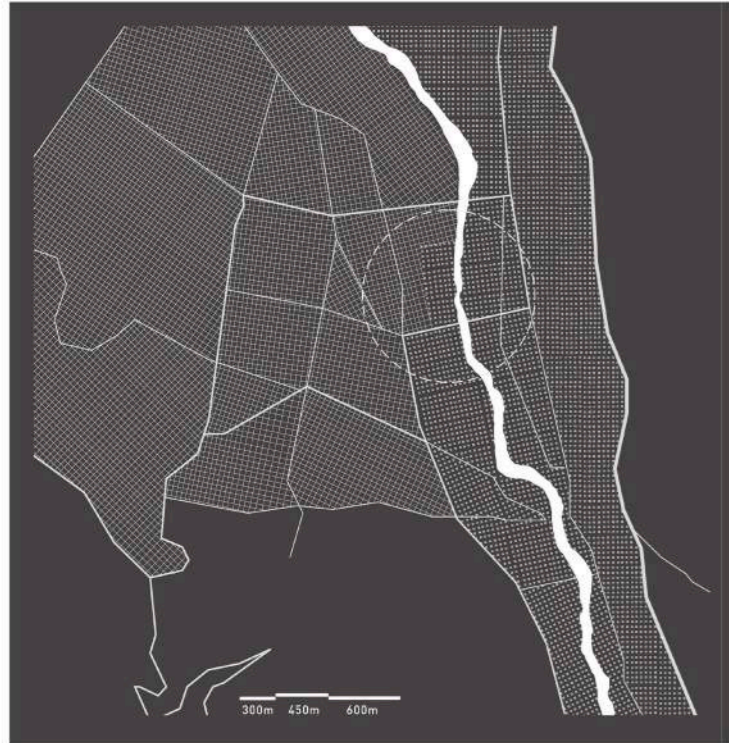
Το ποτάμι

φυσικά όρια, όπως για παράδειγμα το ποτάμι πολλές φορές αποτελούν την χωρική αντανάκλαση του διαχωρισμού

Το τείχος

το τείχος όριο διαχωρίζει δημιουργεί οπτικούς φραγμούς στη στάθμη του εδάφους ωστόσο, επιτρέπει εν μέρει την οπτικοακουστική επαφή (ψηλά κτίρια, ήχο)

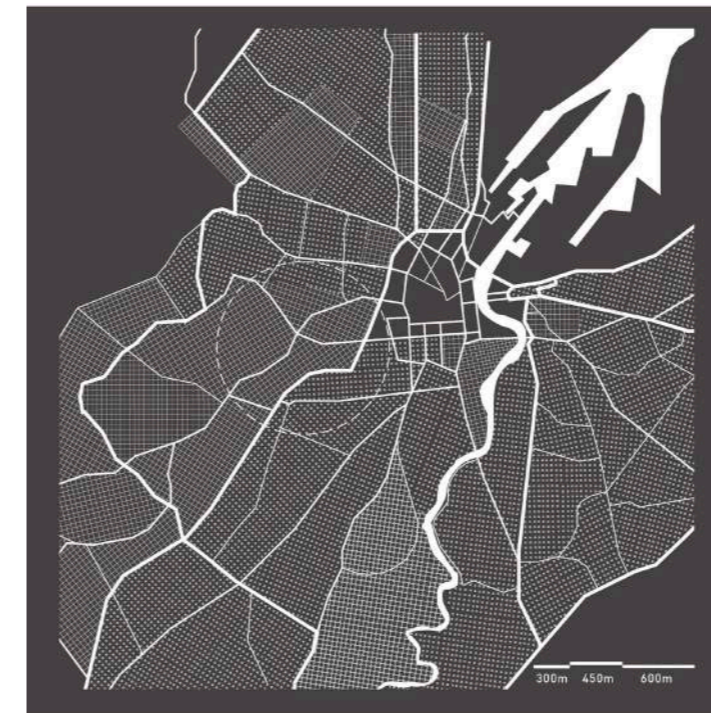
ΜΟΣΤΑΡ

- ΚΡΟΑΤΕΣ
- ΒΟΣΝΙΟΙ

“Αρχικά, επρόκειτο για μια διαχωριστική γραμμή εμπόλεμης ζώνης, και τώρα, δεν είναι ένα όριο με τη φυσική σημασία, αλλά ένα όριο με την ψυχολογική έννοιά του. Είναι ένα ψυχολογικό σύνορο: κάτι που πάντα ενυπάρχει στο μυαλό κάποιου. Με άλλα λόγια, κάθε πέρασμα του Μπουλεβάρ ξαναξυπνά τη μνήμη κάποιου.”

Calame and Charleswood

Το Μπούλεβαρ που κάποτε αποτελούσε τη μεγαλύτερη και σημαντικότερη λεωφόρο της Μοστάρ σήμερα μοιάζει να κατέχει την έννοια του ορίου, να αποτελεί τη “νεκρή ζώνη”. Αντίστοιχα το ποτάμι δρα ως συνοριακή ζώνη μέσα στην ίδια την πόλη και η παλιότερη γέφυρα Stari Most που ένωνε τις δύο όχθες γκρεμίζεται.

ΜΠΕΛΦΑΣΤ

- ΚΑΘΟΛΙΚΟΙ
- ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΕΣ

Οι φασαρίες στο Μπέλφαστ είχαν ξεκινήσει το 1969. Τα λεγόμενα Troubles είχαν γεμίσει με βία τους ήδη διχασμένους δρόμους της πόλης όταν οι republicans-καθολικοί Ιρλανδοί έχουν βγει στους δρόμους για να διαμαρτυρηθούν για τα κρούσματα βίας και δολοφονιών από την πλευρά των loyalists (πιστοί στην Βασιλεία)-προτεσταντών.

Αιτήματα των διαδηλώσεων ήταν και η ισότητα τους σε επίπεδο πολιτικό. Μέχρι τότε οι ιθαγενείς Ιρλανδοί είχαν δικαίωμα ψήφου μόνο μιας σε κάθε σπίτι σε αντίθεση με τους Βρετανούς που ψήφισαν κανονικά. Διακρίσεις υπήρχαν και στην εργασία, την στέγαση και την απασχόληση.

“Οι γειτονιές γενικά είναι μοιρασμένες. Υπάρχουν περιοχές που είναι μόνο καθολικοί ή μόνο προτεσταντές. Ένας πολύ γενικός κανόνας λέει ότι Δυτικά είναι καθολικοί/ρεπμπλικανς και Ανατολικά προτεσταντές/loyalists. Βόρεια, είναι λίγο πιο μπλεγμένοι οι γειτονιές. Νότια, είναι η πιο international περιοχή και το πανεπιστήμιο έχει συνεισφέρει σ’ αυτό”.

Η γραμμή της ειρήνης κατά μήκος Czar Way στο Belfast, όπως φαίνεται από την προτεσταντική πλευρά.

ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

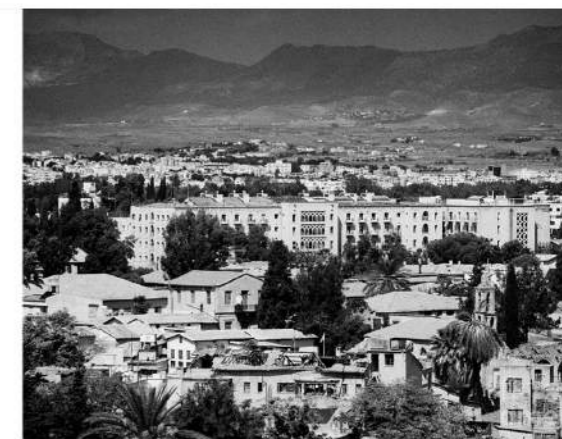
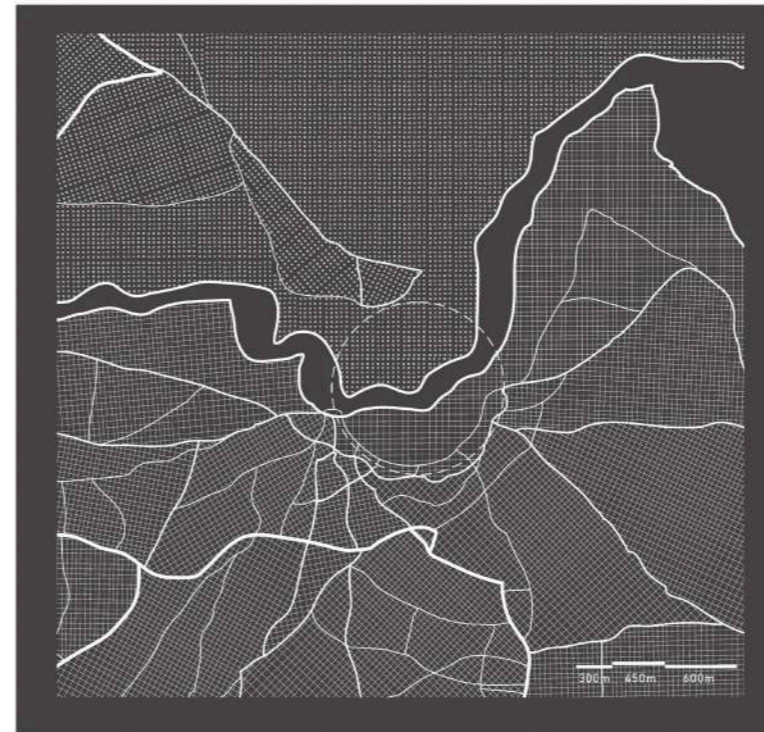

ΙΣΡΑΗΛΙΝΟΙ

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΟΙ

Τα «δοκιμασμένα» μέτρα αποκλεισμού της Γάζας χρησιμοποιούνται πλέον σε κάθε Παλαιστινιακή περιοχή. Το Τείχος περικυκλώνει κάθε πόλη, σε όλη της την έκταση, και την μετατρέπει σε γκέτο. Στην είσοδο και στην έξοδο κάθε πόλης υπάρχουν checkpoints. Οι Ισραηλινοί απαγορεύουν στους Παλαιστίνιους που ζουν στη Δυτική Όχθη να πάνε στα Ιεροσόλυμα, στο Ισραήλ και να χρησιμοποιούν τους δρόμους των εποίκων. Τους καθυστερούν στον έλεγχο για ώρες, εμποδίζοντας έτσι την ελεύθερη μετακίνησή τους.

Το τείχος διαχωρισμού μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστίνιων έχει μήκος κοντά στα 800 χιλιόμετρα, ύψος 8 και αποτελείται από πλάκες τιμμέντου, φράχτες και αγκαθωτό συρματόπλεγμα. Είναι το πιο πολυσυζητημένο τείχος, έπειτα από εκείνο του Βερολίνου, είναι όμως 3 φορές ψηλότερο και 8 φορές φαρδύτερο.

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΟΙ

ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΙ

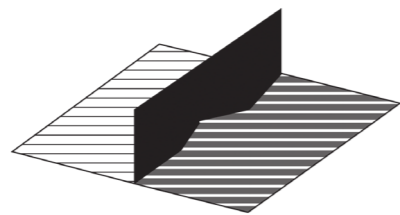
Η διαχωριστική γραμμή μεταξύ των ελεύθερων και των κατεχομένων περιοχών της Κύπρου. Λέγεται και «Γραμμή Απίλα» μετά το 1974 και εκτείνεται σε μήκος περίπου 300 χιλιομέτρων. Η «Πράσινη Γραμμή» χωρίζει τη Λευκωσία σε δύο τομείς, καθιστώντας τη σήμερα τη μόνη διαιρεμένη πρωτεύουσα στον κόσμο.

“Υπάρχει επίσης ένας ακόμη τοίχος.
Ένας τοίχος που επισκιάζει την αναζήτηση της αλήθειας.”
Esteban Vivaldi Vera

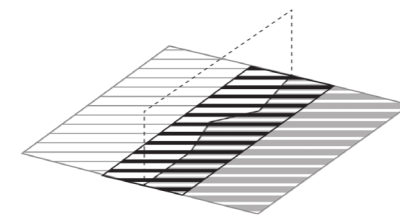
Ο Lebbeus Woods ανέπτυξε τη στρατηγική σύνδεσης του ανατολικού και δυτικού Βερολίνου ενώ η πόλη βρισκόταν διχοτομημένη. Ο Woods πρότεινε την σύνδεση των δύο μερών μέσω των υπόγειων γραμμών του u-bahn. Η εργασία του αποτελείται από μια σειρά ανεστραμμένων δομών που κατασκευάζονται μέσα στο έδαφος για να φιλοξενήσουν χώρους διαβίωσης και εργασίας. Επίσης πύργοι προβολής προτείνονται γύρω από την πόλη για να καταστεί δυνατή η σύνδεση μεταξύ των υπόγειων χώρων και της άνω πόλης.

Το τείχος

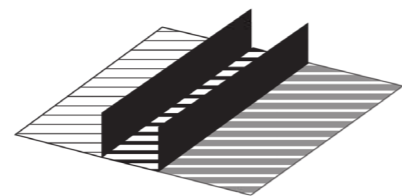

Η περίπτωση του ορίου ως τείχος

- Ο διαχωρισμός εκφράζεται στην πόλη ως αστικό ρήγμα χωρίς χωρικό εύρος,
- Ο αστικός διαχωρισμός περιορίζεται σε οπτικά εμπόδια ενώ οι υπόλοιπες αισθήσεις παραμένουν κοινές (ήχοι, μυρωδιές).
- Η κατάλυσή του φέρνει τις δύο μεριές σε άμεση επαφή που καλούνται να συνυπάρξουν.
- Ξαφνική μετάβαση από μια υφιστάμενη κατάσταση σε άλλη.

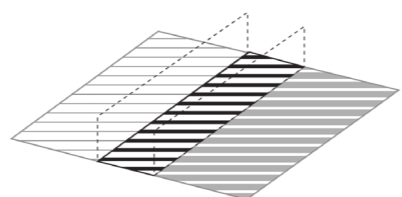

Η ζώνη

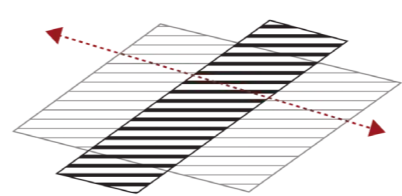

Το αστικό ρήγμα εδώ αποκτά εύρος

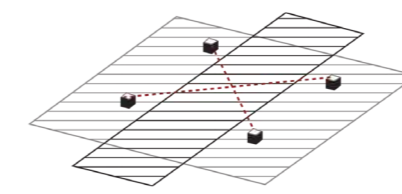
- Κυριαρχεί η μυθοποίηση του "άλλου" - ότι φτάνει στην αντίληψη γίνεται σε μια απόσταση
- Το αποτύπωμα του διαχωρισμού εξελίσσεται
- παράλληλα με τη πάροδο του χρόνου
- Ο χρόνος σταδιακά απομονώνει το εύρος αυτό
- και εν τέλει δημιουργεί ένα παράπλοιο μέσα στην ίδια την πόλη.

Η ραφή στη ζώνη

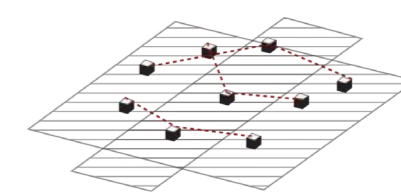
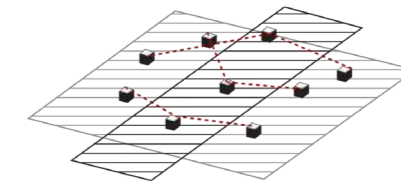

Με την κατάλυση των ορίων αφήνει πίσω έναν ενδιάμεσο χώρο - χώρο μετάβασης

Πως αντιμετωπίζεται μια ζώνη μετάβασης;

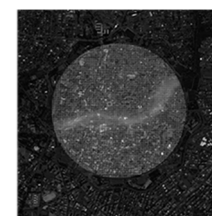
- Εγκάρσια ραφή.
- Δημιουργούνται πυλώνες
- σύνδεσης εκατέρωθεν της ζώνης.
- Προοπτική γεφύρωσης με τη δημιουργία ενδιάμεσων χώρων εντός της παλιάς ζώνης.
- Δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για τη μελλοντική, αρμονική

Λειτουργία του συστήματος.

- Το σύστημα λειτουργεί ενιαία
- Είναι εφικτή μια επανάκτηση της αστικής συνοχής;

Τα εργαλεία

ο τόπος

η πόλη

η ζώνη

οι άνθρωποι

τα παιδιά

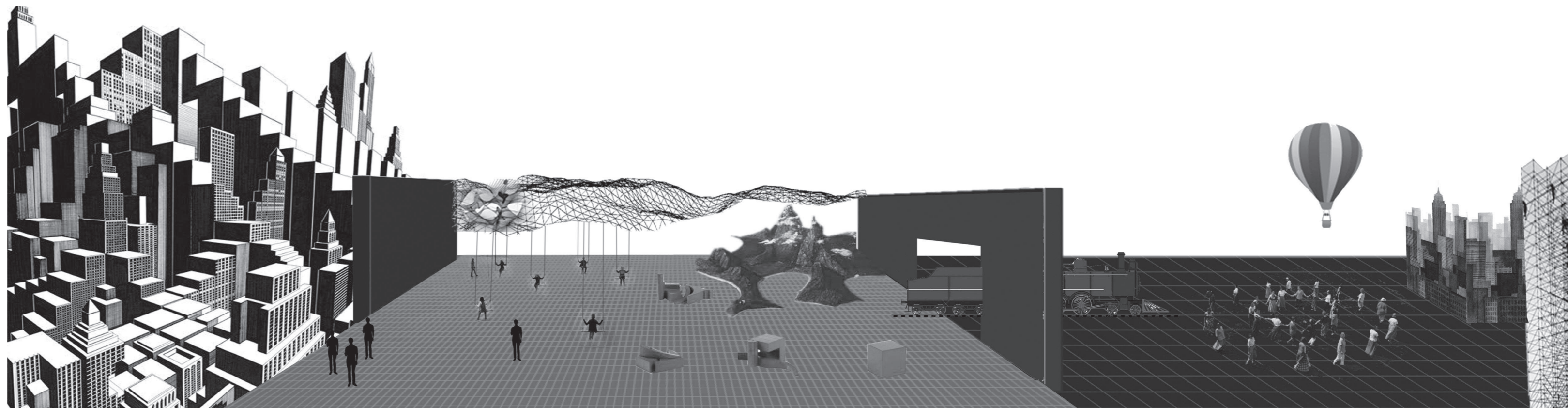
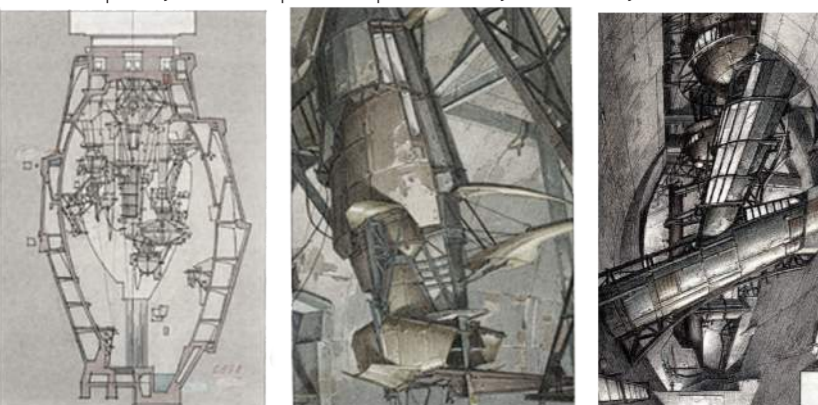
ο ενδιάμεσος χώρος

η συνύπαρξη

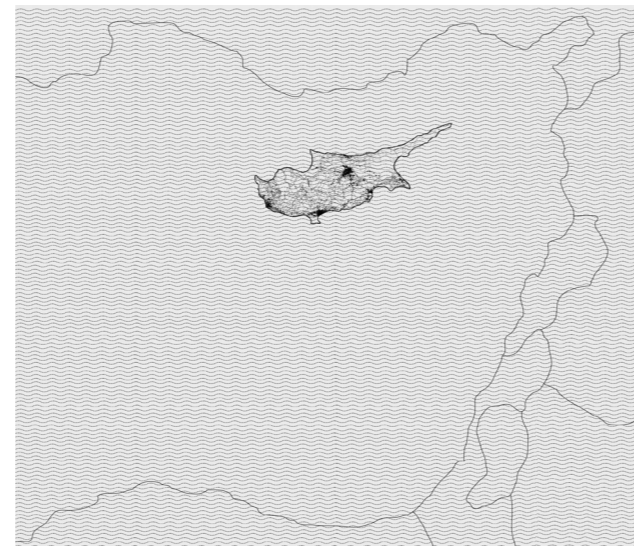
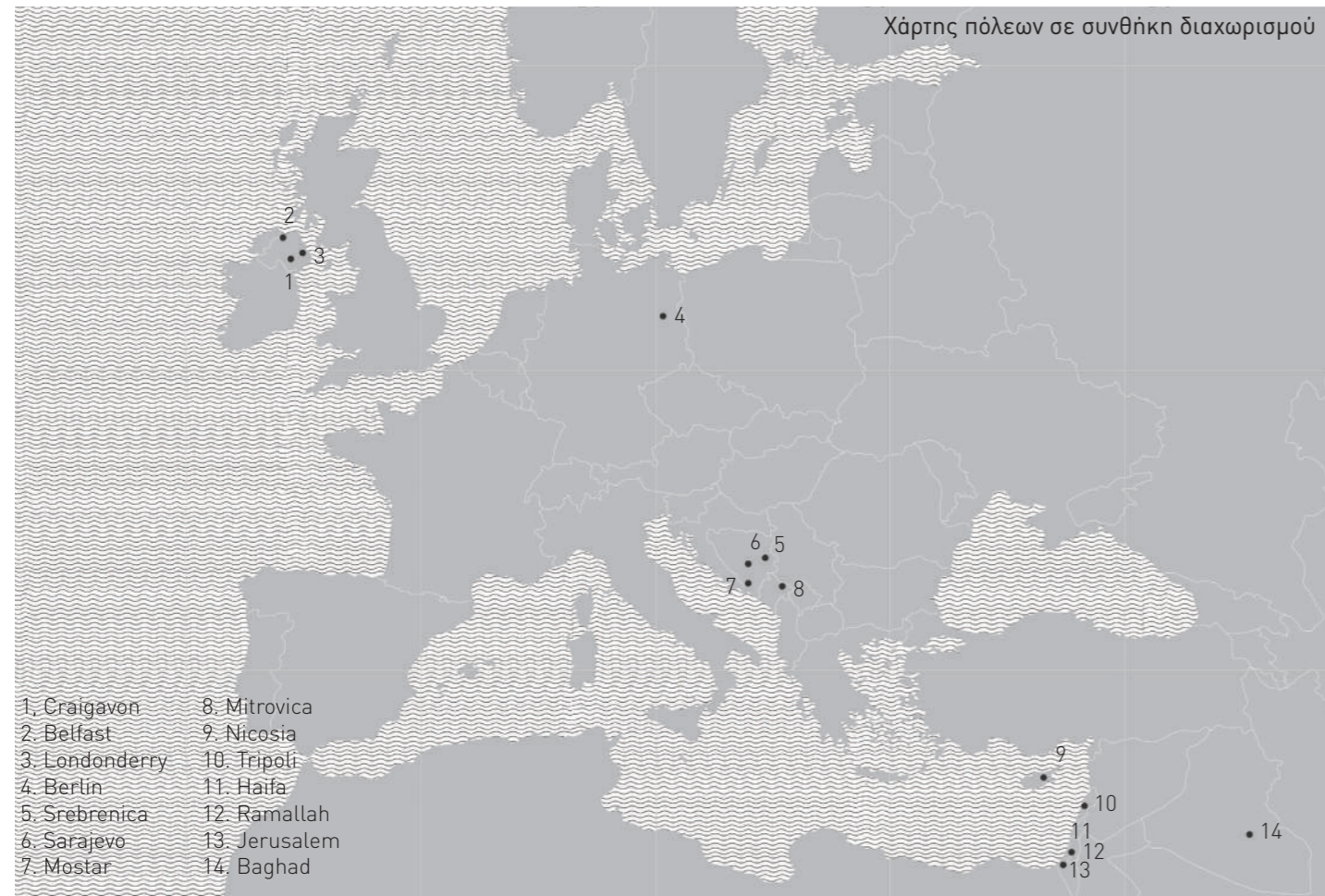

τα κίνητρα

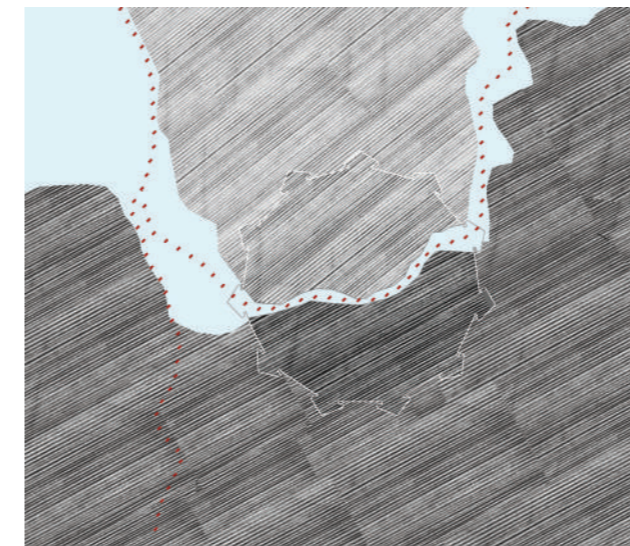
ο σχεδιασμός

2.0 Η πόλη_Λευκωσία

Έχοντας ορίσει το θεωρητικό υπόβαθρο της έρευνάς μας, περνάμε πιο συγκεκριμένα στο παράδειγμα της Λευκωσίας, ξεκινώντας με την ευρύτερη τοποθέτηση της στην ανατολική Μεσόγειο και τη συσχέτισή της με πόλεις της Μέσης Ανατολής που βρίσκονται υπό καθεστώς διαχωρισμού.

Ο διαχωρισμός

Στον παραπάνω χάρτη φαίνεται ο διαχωρισμός της Κύπρου σε βόρειο/κατεχόμενο τμήμα και σε νότιο/ελεύθερο τμήμα, ύστερα από την εισβολή. Στη μέση η νεκρή ζώνη που διατρέχει το ιστορικό κέντρο της Λευκωσίας και διχοτομεί την πρωτεύουσα.

Δίπλα εντοπίζουμε τα βασικά τοπόσημα της πόλης και παρατηρούμε ότι το κέντρο περικλείεται από έντεκα ενετικούς προμαχώνες οι οποίοι συνθέτουν ένα δεύτερο όριο για την πόλη και την κατηγοριοποιούν σε εντός και εκτός των τειχών Λευκωσία.

- Πύλες σύνδεσης με την εκτός των τειχών πόλη
- Εκκλησίες
- Αγορά
- Τζαμί
- Μουσεία
- Μνημεία

αρχαία Ελλάδα

Η Λευκωσία κατοικούνταν ήδη από τα πρώτα χρόνια της εποχής του χαλκού, περίπου από το 2500 π.Χ., όταν οι πρώτοι κάτοικοι εγκαταστάθηκαν στην εύφορη πεδιάδα της Μεσαορίας. Μετέπειτα η Λευκωσία μετατράπηκε σε πόλη - κράτος, γνωστή ως Λήδρα, ένα από τα δώδεκα βασίλεια της αρχαίας Κύπρου δημιουργημένο από τους Αχαιούς μετά και τη λήξη του Τρωικού πολέμου.

Βυζαντινή εποχή

Μετά την καταστροφή της πόλης - κράτους της Σαλαμίνας, από την επιδρομή των Αράβων το 647 μ.Χ., η Λευκωσία έγινε πρωτεύουσα του νησιού περί το 965 μ.Χ., όποτε και προσαρτήθηκε στη Βυζαντινή αυτοκρατορία. Από τότε παρέμεινε και πρωτεύουσα του νησιού.

μεσαιωνικοί χρόνοι

Το 1489 μ.Χ., όταν η Κύπρος τελούσε υπό Ενετική κυριαρχία, η Λευκωσία αποτέλεσε διοικητικό κέντρο και περιφέρεια του Βενετικού κράτους. Το 1567 μ.Χ., οι Βενετοί έπλισαν τα νέα τείχη της Λευκωσίας, τα οποία διατηρούνται μέχρι και σήμερα σε καλή κατάσταση.

οθωμανική κυριαρχία

Την 1η Ιουλίου 1570, οι Οθωμανοί εισέβαλαν στο νησί. Περίπου 20.000 κάτοικοι σκοτώθηκαν κατά τη διάρκεια της πολιορκίας και κάθε εκκλησία, δημόσιο κτίριο και παλάτι λεπλατήθηκαν. Με την επικράτηση των Οθωμανών, μέρος των τειχών καταστράφηκε και οι κάτοικοι της πρωτεύουσας κινήθηκαν σημαντικά. Οι μέχρι πρότινος Λατινικές εκκλησίες, αξιολογήθηκαν ως τζαμιά.

αγγλοκρατία

Στις 5 Ιουλίου 1878, η διοίκηση του νησιού μεταφέρθηκε επίσημα στη Μεγάλη Βρετανία. Την εποχή της Αγγλοκρατίας η Λευκωσία δεν επεκτεινόταν πέρα από το Ενετικό τείχος. Παρότι ιδιωτικά κτίρια και υδραγωγεία υπήρχαν και έξω από τα όρια των τειχών οι όμοροι παρέμειναν

μη ασφαλτοστρωμένοι και τόσο φαρδίοι,

ωστέ να είναι δυνατό η προσπέλαση τους από φορτωμένα υποζύγια.

ανεξαρτησία

Το 1955, σηματοδοτήθηκε από την έναρξη ενός ένοπλου αγώνα ενάντια στη βρετανική κυριαρχία και με αίτημα την ένωση του νησιού με την Ελλάδα. Η ένωση με την Ελλάδα απέτυχε, κι αντί αυτού, κυρήχθηκε η ανεξαρτησία της Κύπρου το 1960, κράτος το οποίο αναίτηθη Έλληνο - και Τουρκοκύπριους, με πρώτη κυρία η Λευκωσία. Κατά τη διάρκεια του ένοπλου αγώνα, η Λευκωσία αποτέλεσε το κέντρο των βίαιων διαδηλώσεων κατά του βρετανικού καθεστώτος.

διαχωρισμός

Το 1963, η Ελληνοκυπριακή πλειοψηφία πρότεινε τροπολογίες στο ισχύον σύνταγμα, οι οποίες όμως απορρίφθηκαν από μέρος των Τουρκοκυπρίων. Επ ακόλουθησαν εξελίξεις, το ξέσπασμα βίας μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Η Λευκωσία διαχωρίστηκε σε Ελληνοκυπριακές και Τουρκοκυπριακές γειτονιές με την πράσινη γραμμή να αποτελεί το σύνορο μεταξύ των δύο πλευρών.

εισβολή

Στις 20 Ιουλίου 1974, ο Τουρκικός στρατός εισέβαλε στο νησί, με πρόφαση την αποκατάσταση του συντάγματος και της τάξης της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στις 13 Φεβρουαρίου 1975 η Τουρκοκυπριακή κοινότητα δήλωσε την ίδρυση της Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου στην κατεχόμενη βόρεια μεριά του νησιού. Στις 15 Νοεμβρίου 1983, διακήρυξε και επίσημα τη δημιουργία του κράτους.

επανάληψη

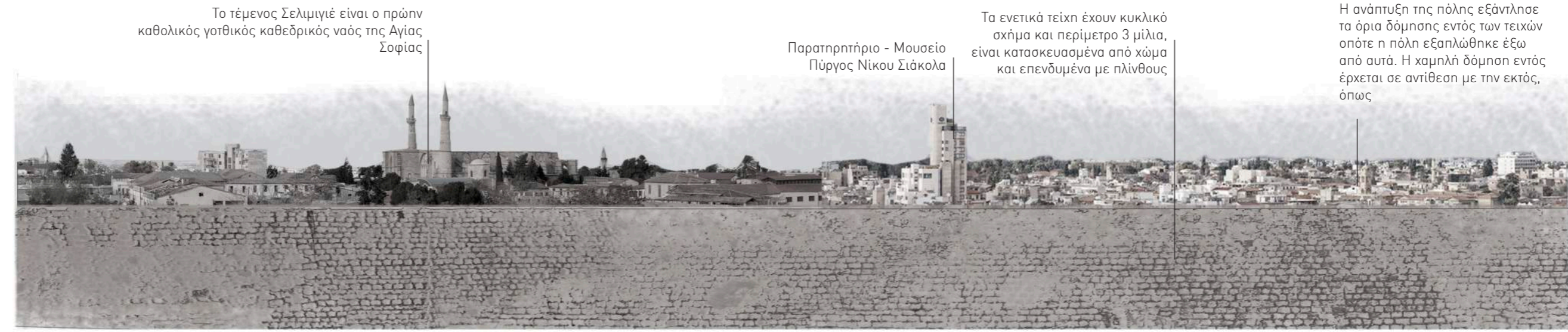
Στις 23 Απριλίου 2003, το πέρασμα από το Λήδρα Παλλάς κατά μήκος της Νεκρής Ζώνης άνοιξε και για πρώτη φορά μετά το '74 η διόχιση της πράσινης Ζώνης ήταν εφικτή. Αυτό συνοδεύτηκε από το άνοιγμα του περάσματος του Αγίου Δημητρίου/Μετεχάν στις 9 Μαΐου 2003. Τέλος, στις 3 Απριλίου 2008 το πέρασμα της οδού Λήδρας άνοιξε ξανά.

3.0 Η νεκρή ζώνη

Η πόλη

Το τμήμα το οποίο εμείς επιλέξαμε να μελετήσουμε αφορά το τμήμα της νεκρής ζώνης και τα σημεία εκατέρωθεν αυτού που βρίσκονται εντός των τειχών.

Το ιστορικό κέντρο χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα πυκνή δόμηση. Ωστόσο η κτιριακή δόμηση είναι χαμηλή όσο κανείς εισέρχεται στην καρδιά του κέντρου με αποκορύφωμα το τμήμα εντός της νεκρής ζώνης όπου λόγω εγκατάλειψης έχει παραμείνει ιδιαίτερα χαμηλό.

Το εμπόριο

Με την οριοθέτηση της νεκρής ζώνης το '66 ο πρώην εμπορικός άξονας (Ερμού) ο οποίος πλέον βρίσκεται στην περικλειστη ζώνη μετατίθεται στην οδό Λήδρας (ελεύθερο τμήμα) - Arasta (κατεχόμενο). Παρ' ότι η νεκρή ζώνη παρεμβάλλεται μεταξύ του νέου εμπορικού άξονα, παρατηρείται μια συνέχεια στο χάρτη, σα να μην υπήρξε ποτέ το όριο.

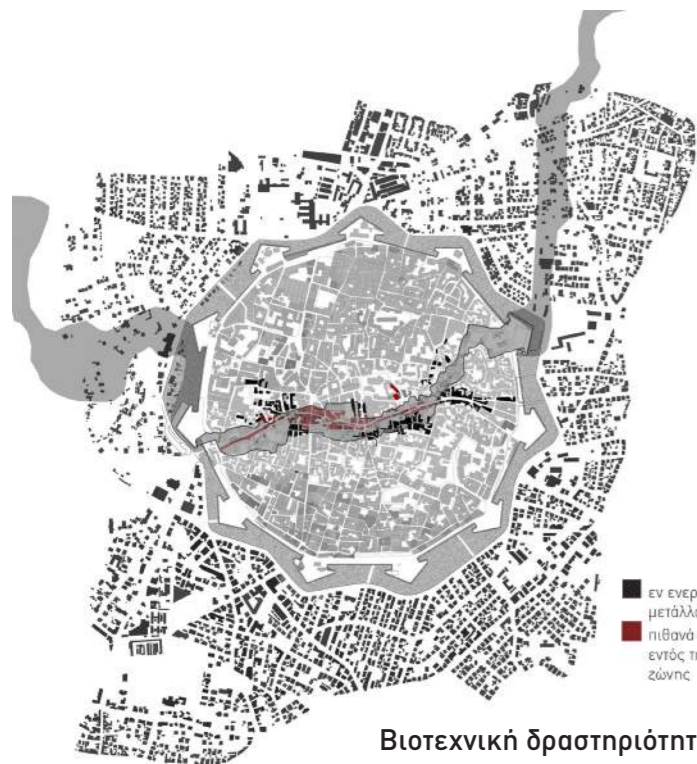
Βιοτεχνία| Εργαστήρια

Σε όλο το μήκος της ζώνης βρίσκονται εργαστήρια μετάλλου και ξύλου που δίνουν έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα στη πόλη ενώ είναι από τις λίγες χρήσεις που δεν έχουν απομακρυνθεί από τη περιοχή του ορίου.

Η μερική εγκατάλειψη του τόπου έχει οδηγήσει στην οικειοποίηση των δρόμων και των δημόσιων χώρων

Παρόλη την έντονη βιοτεχνική δραστηριότητα δεν λείπουν και τα άδεια εργαστήρια δημιουργώντας αντιθέσεις μεταξύ των γειτονιών.

Η βιοτεχνική δραστηριότητα αποτελούσε και συνεχίζει να αποτελεί μια από τις βασικότερες χρήσεις στην εντός των τειχών Λευκωσία και εντοπιζονταν κυρίως γύρω από τον άξονα της Ερμού. Σήμερα, 40 χρόνια μετά την εισβολή οι χρήσεις αυτές εξακολουθούν να υπάρχουν πλέον εκατέρωθεν της νεκρής ζώνης με αποδυναμωμένα εργαστήρια μετάλλου- ξύλου και με μικρές κινήσεις μέσω του Nicosia Masterplan να δίνει κίνητρα για επανάχρηση.

Βιοτεχνική δραστηριότητα

Κατοικία

Περιοχή κατοικίας στο δυτικό μέρος της πόλης που χαρακτηρίζεται από ανακατασκευασμένες κατοικίες στα πλαίσια του Nicosia Masterplan.

Στο ανατολικό μέρος της πόλης κατοικούν οικογένειες με χαμηλό εισόδημα

Μεταξύ των κτιρίων της νεκρής ζώνης αλλά και της ευρύτερης περιοχής της βρίσκονται πολλές κατοικίες. Η φθορά του χρόνου τις έχει καταστήσει ερείπια.

Και στα δύο τμήματα κατοικούν οικογένειες με μικρά παιδιά με μεγαλύτερη συχνότητα στο βόρειο μέρος όπου κυριαρχεί η κατοικία.

Γύρω από τη νεκρή ζώνη τόσο στο βόρειο, όσο και στο νότιο τμήμα συγκεντρώνονται κατά βάση αμιγώς χρήσεις κατοικίας στο ανατολικό και δυστικό άκρο του κέντρου. Στο κέντρο, συνυπάρχουν με άλλες χρήσεις. Ωστόσο, όσο πλησιάζει κανείς στο όριο οι χρήσεις κατοικίας λιγοστεύουν. Δεν κατοικεί κανείς από επιλογή τους δρόμους δίπλα στο όριο δίνοντας έτσι στη ζώνη μεγαλύτερο εύρος.

Κατοικία

Οι χρήσεις γης γύρω από τη νεκρή ζώνη

Δίπλα καταγράφονται οι κυριότερες χρήσεις γης γύρω από τη νεκρή ζώνη της Λευκωσίας. Εύκολα παρατηρεί κανείς

τον σημαντικό εμπορικό πυρήνα της διχοτομημένης πρωτεύουσας να διασπάται σε δύο μέρη λόγω της ύπαρξης του ορίου.

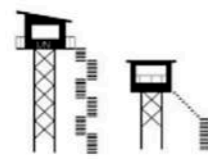
Ο άλλοτε ενιαίος εμπορικός άξονας της οδού Λήδρας διακόπτεται σχεδόν στη μέση ενώ οι κεντρικές αγορές Bandabuliya

και η δημοτική αγορά της Λευκωσίας στο νότιο μέρος παρότι απέχουν μόλις λίγα μέτρα δεν έχουν δυνατότητα επικοινωνίας.

Επιπλέον εμπορικός άξονας έχει μετατραπεί η οδός Agasta στο βόρειο τμήμα ενώ στο νότιο κυρίως γύρω από την πλατεία της Φανερωμένης και της οδού Ονασαγόρου.

Όσον αφορά τον τομέα της βιοτεχνίας συναντώνται πολυάριθμα καταστήματα εκατέρωθεν της ζώνης κάποια παρήκμασμα και άλλα όχι. Αξίζει να σημειωθεί πως η βιοτεχνική δραστηριότητα φαίνεται να μην έχει επηρεαστεί από το γεγονός της διχοτόμησης καθώς παραμένουν εκατέρωθεν της οδού Ερμού που αποτελούσε τον παλαιότερο εμπορικό - βιοτεχνικό άξονα της πόλης από την ανατολή ως τη δύση. Οι πολιτιστικές δραστηριότητες φαίνονται να συγκεντρώνονται σε μεμονωμένα πλατώματα και συνήθως γύρω από τα θρησκευτικά σύνολα. Παρ' όλα αυτά σύλλογοι και χώροι με κοινωνικό χαρακτήρα βρίσκονται σε διάφορα σημεία πλησίον της ζώνης και ιδιαίτερα ύστερα από τη δραστηριοποίηση του κοινού γενικού σχεδίου πόλεως σε επιλεγμένα κτίρια αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος που έχουν ανακατασκευαστεί. Οι περιοχές κατοικίας έρχονται να συμπληρώσουν τον παραπάνω ισχυρό πυρήνα και να καλύψουν το ανατολικό και δυτικό μέρος της ζώνης. Βέβαια ο πολύχρονος διαχωρισμός των δύο μερών της πόλης έχει επιτρέψει στη διαφορετική εξέλιξη των περιοχών με τη νότια να χαρακτηρίζεται από ανακατασκευασμένα κτίρια κατοικίας και ενός σημαντικού δικτύου πεζοδρόμων ενώ το βόρειο να μοιάζει παγωμένο στο χρόνο με οικογένειες με χαμηλό εισόδημα να διαμένουν στο σύνολο αυτών.

Φυλάκια

Οδοφράγματα

Πράσινο

Πλνσιάζοντας τη νεκρή ζώνη, αισθάνεται κανείς, ακόμη και επισκέπτης, την ιδιαίτερη ατμόσφαιρα και το βαρύ φορτίο μνήμης της περιοχής. Τα φυλάκια, τα συρματοπλέγματα, τα όρια από πρόχειρα υλικά ξεπηδούν καθώς περιεργάζεται κανείς κατά μήκος του ορίου και δημιουργούν ένα αίσθημα "εγκλεισμού". Εκτός από ευτελή όρια αυτό που βλέπει κανείς κοιτάζοντας την "άλλη" μεριά είναι το πράσινο στη νεκρή ζώνη που δημιουργεί ένα είδος οπτικού εμποδίου στο βλέμμα του παρατηρητή.

Συνδυάζοντας το θεωρητικό υπόβαθρο με την ανάλυση του τόπου, ερχόμαστε να θέσουμε συγκεκριμένα τις προθέσεις και τους στόχους της παρέμβασής μας. Πρωταγωνιστ'ες της απρέμβασης, οι ίδιοι οι κάτοικοι των δυο κοινοτήτων και πρωτίστως τα παιδιά και οι τεχνίτες που δραστηριοποιούνται στην περιοχή αυτή.

Για να ολοκληρωθεί η προσέγγισή μας βασική προϋπόθεση ήταν ο χρονικός προσδιορισμός της παρέμβασης, προχωρήσαμε στην εξής παραδοχή της επανένωσης και τοποθετούμε τη λύση μας λίγο μετά, την επόμενη μέρα.

Γιατί;

Στόχος η επαφή των κατοίκων με τη ζώνη όσο και η μεταξύ τους συνύπαρξη.

Που;

Εγκάρσια ραφή στη νεκρή ζώνη. Έτσι επιλέγουμε τέσσερα σημεία στη νεκρή ζώνη εντοπίζοντας κοινές χρήσεις από τη μια και την άλλη πλευρά

Δυτικό σημείο

Πλυσίον της πύλης Πάφου όπου είναι έντονη η ύπαρξη της κατοικίας στο βόρειο τμήμα και έχουν γίνει παρεμβάσεις στα πλαίσια του Nicosia Masterplan.

Πλυσίον της οδού Λήδρας

Έντονη η λειτουργία εργαστηρίων εκατέρωθεν της ζώνης και παρ'ότι ακριβώς δίπλα σε πολυσύχναστο άξονα η μετάβαση είναι απότομη

Πλυσίον της σκεπαστής αγοράς

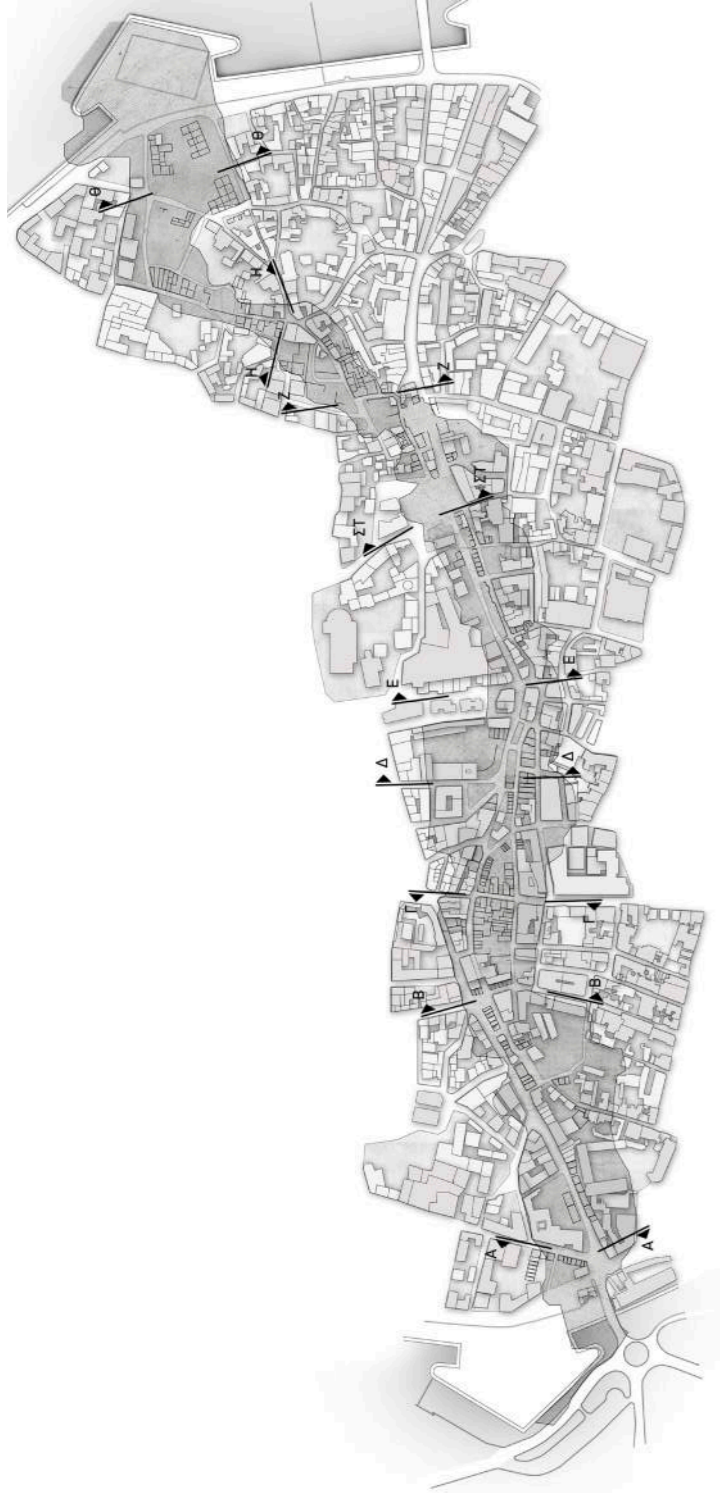
Έντονη κυκλοφορία καθώς είναι η κατάλληλη δύο κεντρικών αξόνων του βόρειου τμήματος. Στο σημείο αυτό η ραφή γίνεται εγκάρσια και οριζόντια.

Ανατολικό σημείο

Ήπιες μορφές χρήσεων, κυρίως κατοικίας με σχολεία να τη συμπληρώνουν και πολιτιστικές δράσεις να έχουν επεκταθεί τελευταία.

Εγκάρσιες τομές Masterplan

A-A

B-B

Γ-Γ

Δ-Δ

E-E

ΣΤ-ΣΤ

Z-Z

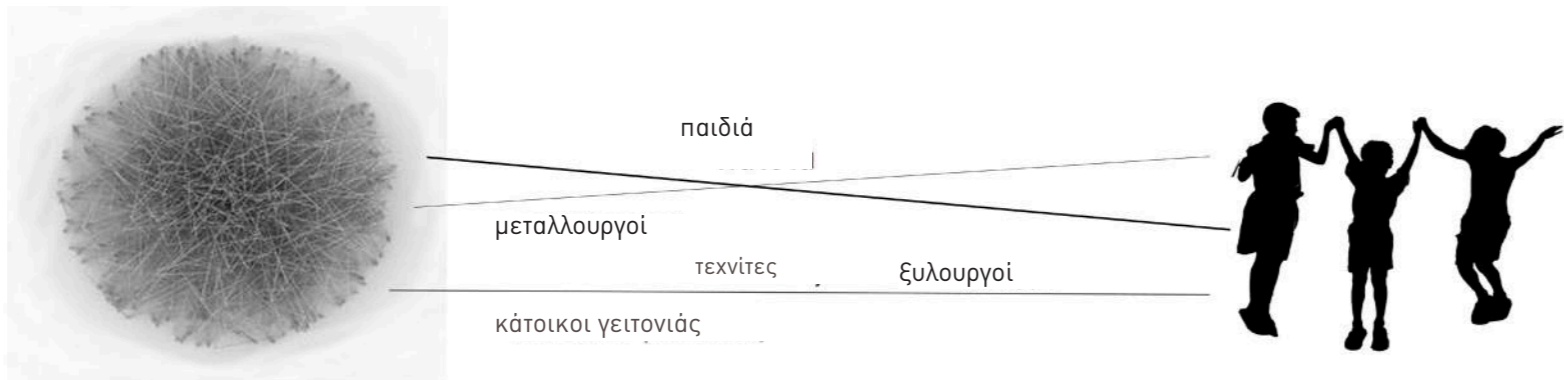
H-H

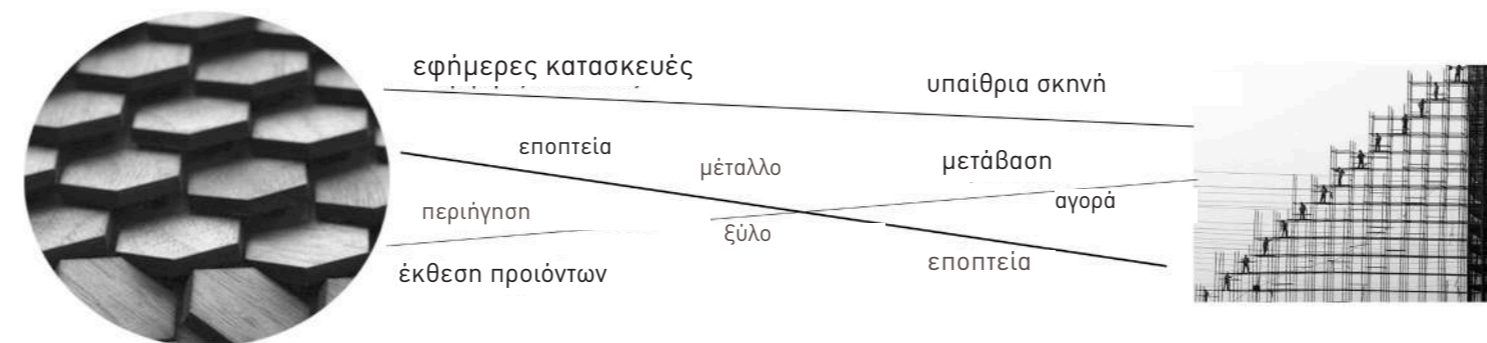
Θ-Θ

4.0 Το σενάριο

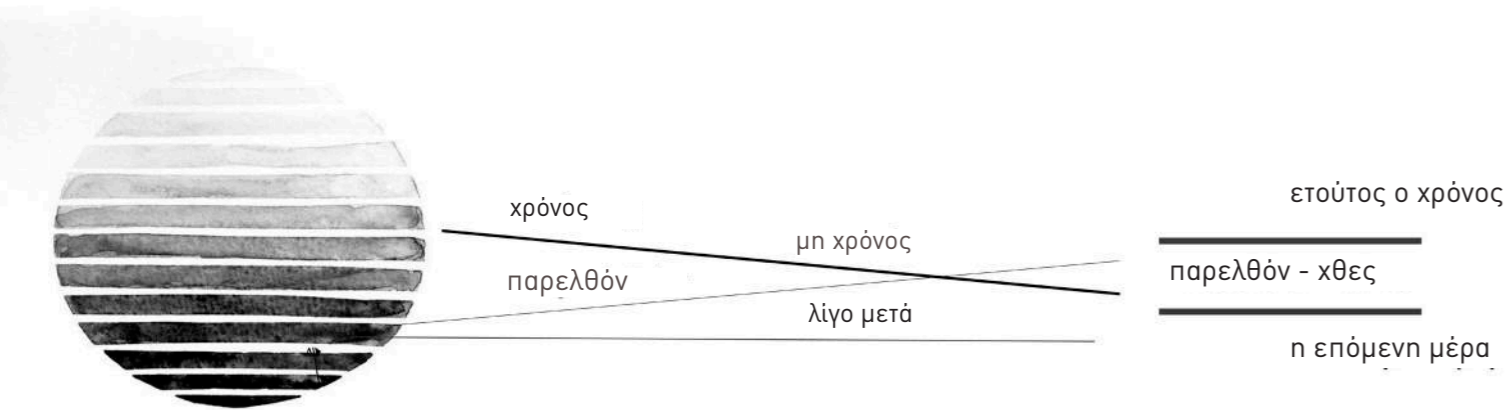
■ ποιος;

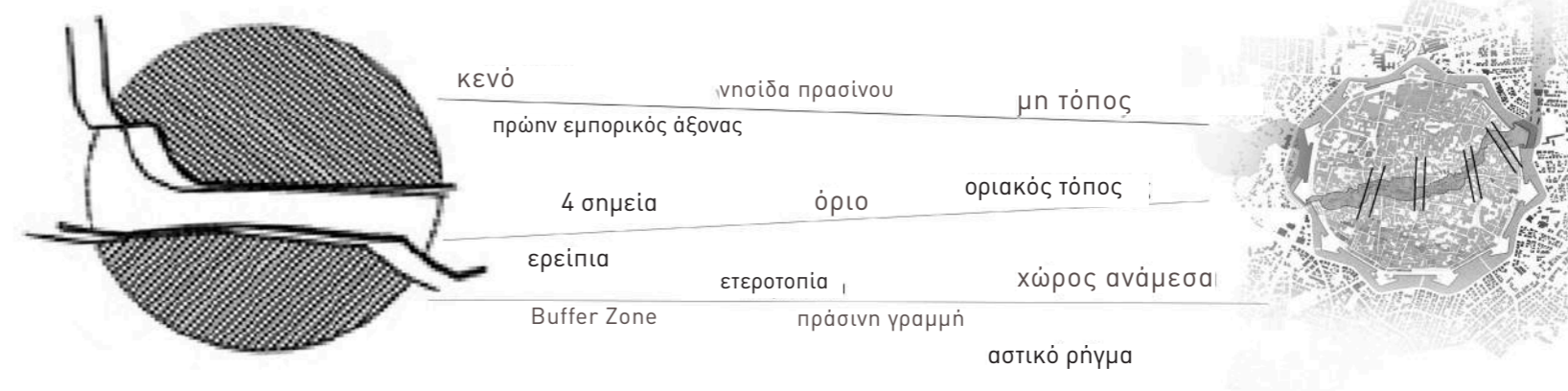
■ πώς;

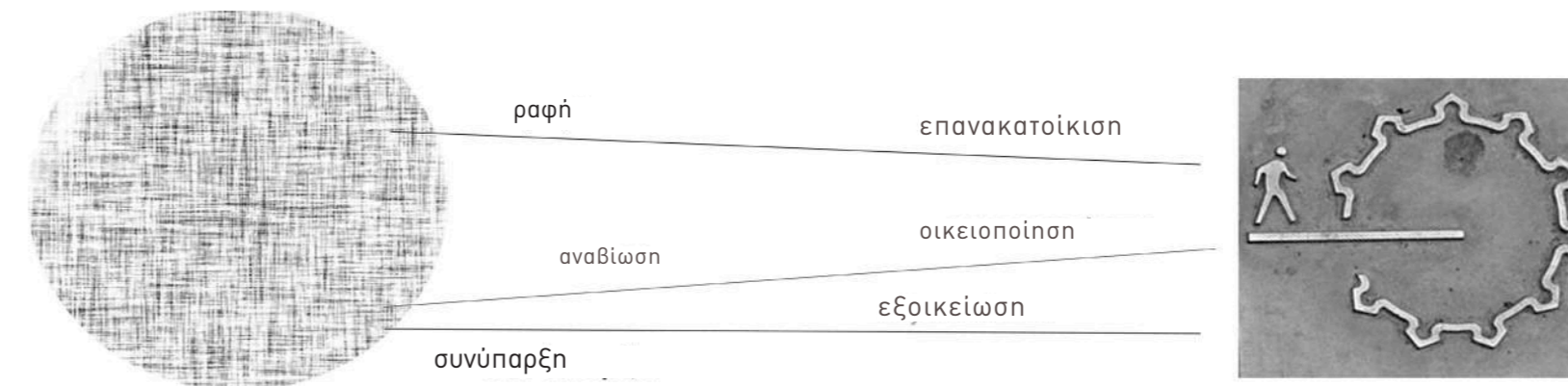
■ πότε;

■ πού;

■ γιατί;

5.0 οι περιοχές παρέμβασης

■ γενικές παρατηρήσεις

Το πρώτο σημείο παρέμβασής μας βρίσκεται πλησίον του κεντρικού άξονα της οδού Λήδρας. Ο άξονας της οδού Λήδρας αποτελεί το μόνο συνδετικό δρόμο στην εντός των τειχών πόλη της Λευκωσίας με το οδόφραγμα να επιτρέπει τη διάβαση από το βόρειο στο νότιο τμήμα με απλή ταυτοποίηση στοιχείων. Η περιοχική αυτή χαρακτηρίζεται πέρα από τον έντονο εμπορικό χαρακτήρα της Λήδρας, εκατέρωθεν της ζώνης, από ανάπτυξη πολιτιστικών χώρων τόσο στο νότιο μέρος όσο και σε έναν κοινό χώρο εντός του περάσματος διαχειριζόμενο και από τις δύο πλευρές. Βέβαια, οι υπηρεσίες στρατιωτικού ελέγχου δεν θα μπορούσαν να απουσιάζουν από το σημείο αυτό.

Όσον αφορά την κατοικία, αυτή συγκεντρώνεται στο βόρειο τμήμα με οικογένειες χαμηλού εισοδήματος να διαμένουν εκεί. Η χρήση του δημοσίου χώρου γίνεται έντονη ιδιαίτερα από τους τοπικούς τεχνίτες και τις οικογένειες με μικρά παιδιά, σε σημείο που μοιράζονται όλοι τον ίδιο χώρο του δρόμου ήπιας κυκλοφορίας. Η περιοχική αυτή έρχεται να συμπληρωθεί από ένα χαρακτηριστικό κτίριο, ενός παλαιού ξενοδοχείου, σήμα κατατεθέν της περιοχής. Τέλος, ιδιαίτερο μορφολογικό στοιχείο είναι η παρουσία των στοών, δημοσίου χαρακτήρα, γενικότερο χαρακτηριστικό της Λευκωσίας.

εκτός νεκρής ζώνης

- υπηρεσίες πολιτισμός/ σύλλογοι αναψυχή
- τοπικό εμπόριο
- κατοικία
- φυλάκια

εντός νεκρής ζώνης/ παλαιές χρήσεις

- υπηρεσίες
- αναψυχή
- τοπικό εμπόριο
- κατοικία

χάρτης χρήσεων γης κλίμακα 1:1000

σημείο παρέμβασης 1 | πλησίον Λήδρας

προθέσεις

- περιοχές σύνδεσης
- δημιουργία χώρων
- στέγαση υπάρχοντων κτιρίων

Οι περιοχές που επιλέγουμε αποτελούν μέρος της ιδιαίτερης σκηνογραφίας της περιοχής καθώς είναι κυρίως ερείπια και εγκαταλελειμμένα κτίρια. Το σημείο ανήκει στη γενικότερη περιοχική ενδιαφέροντος του Nicosia Masterplan όπου λαμβάνουν χώρα εργασίες συντήρησης των ερειπίων. Στο σημείο αυτό είναι εμφανής ο παλιός εμπορικός χαρακτήρας της περιοχής - κτίρια με χαμηλό ύψος και μικρό πλάτος.

το σύστημα

- κατακόρυφη κυκλοφορία
- κατασκευαστική μονάδα

Οι κατευθύνσεις που προτείνουμε έρχονται να ενώσουν ξανά τους παλαιούς δρόμους που έχουν κοπεί πλέον από οδοφράγματα και να εκμεταλλευτούν τις υπάρχουσες στοές της περιοχής.

Παράλληλα προτείνουμε την εφήμερη στέγαση ερειπίων ίδιου χαρακτήρα (παλαιότερα κτίρια αναψυκής - εμπορίου) για τη φιλοξενία σχετικών χρήσεων.

προτεινόμενες χρήσεις

- χώροι συνύπαρξης/ παρατήρησης/αναψυκής
- εκπαίδευση/ δραστηριότητες για παιδιά
- χώρος έκθεσης Ξυλοτεχνιμάτων/ Βιοτεχνία

Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη του συστήματος έρχεται να διευκολύνει τις προσελάσεις σε μια περιοχική πυκνή δόμησης ενώ παράλληλα η εγκατάλειψη της έχει οδηγήσει σε ένα δαιδαλώδες σύστημα τοίχων και ερειπίων. Η αφηγηματικότητα της περιοχής σε συνδυασμό με την έντονη σκηνογραφία της μας οδηγεί στην τοποθέτηση μιας ανοιχτής σκηνής για ημιαπασχόληση των παιδιών της περιοχής.

Αντίστοιχη λογική ακολουθείται για το κεντρικό τμήμα της περιοχής που ιδανικεύεται για τη δημιουργία υπαίθριου χώρου αναψυκής, παρατήρησης, συνύπαρξης. Όσον αφορά την άλλη κοινωνική ομάδα της περιοχής, αυτή των τεχνιτών, προτείνουμε τη στέγαση των παλαιών εμπορικών καταστημάτων - καταστήματα αναψυκής για τη στέγαση εργαστηρίων και χώρου έκθεσης των προϊόντων τους.

κατεύθυνση | πολεοδομική προσέγγιση | επιλογή συστήματος παρέμβασης

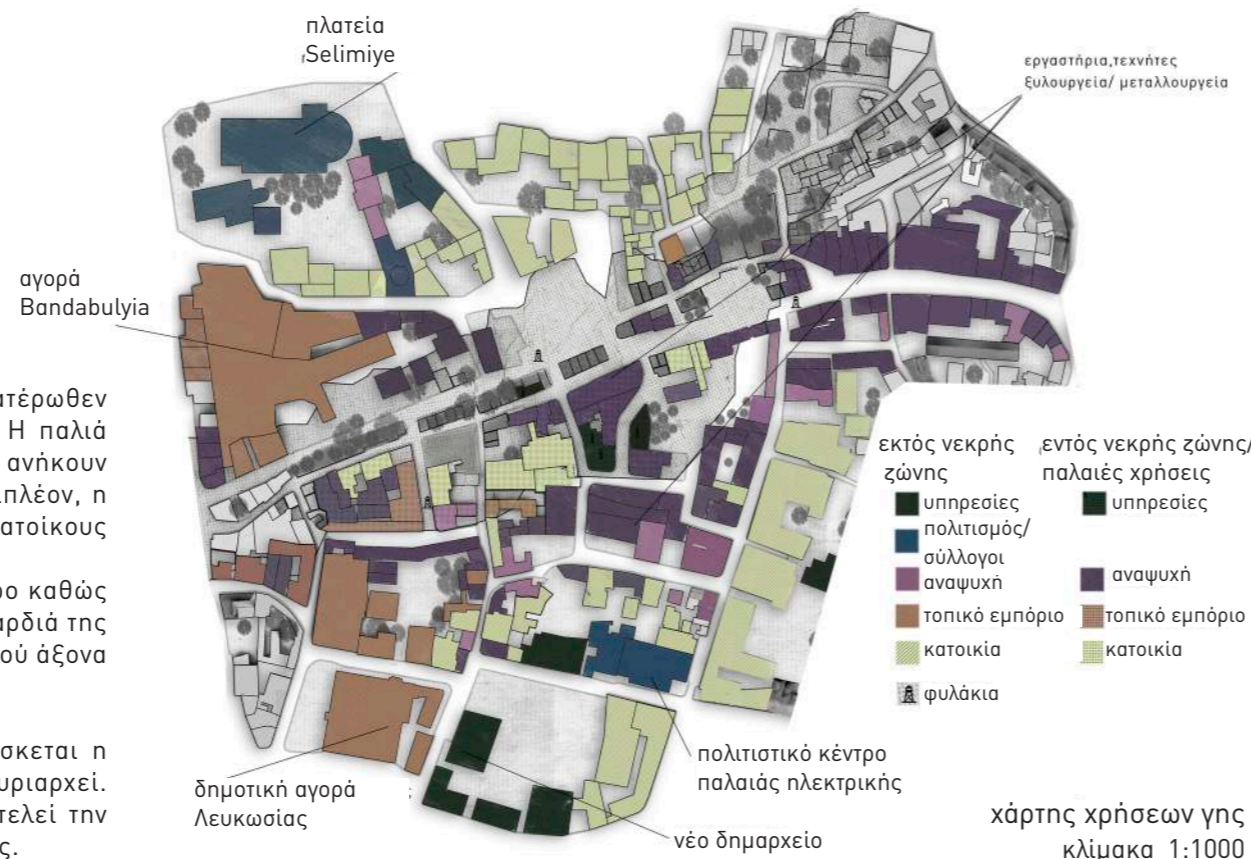
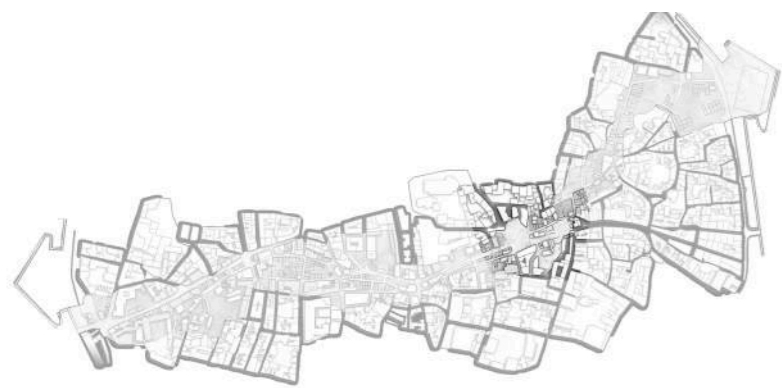
5.0 Οι περιοχές παρέμβασης

■ γενικές παρατηρήσεις

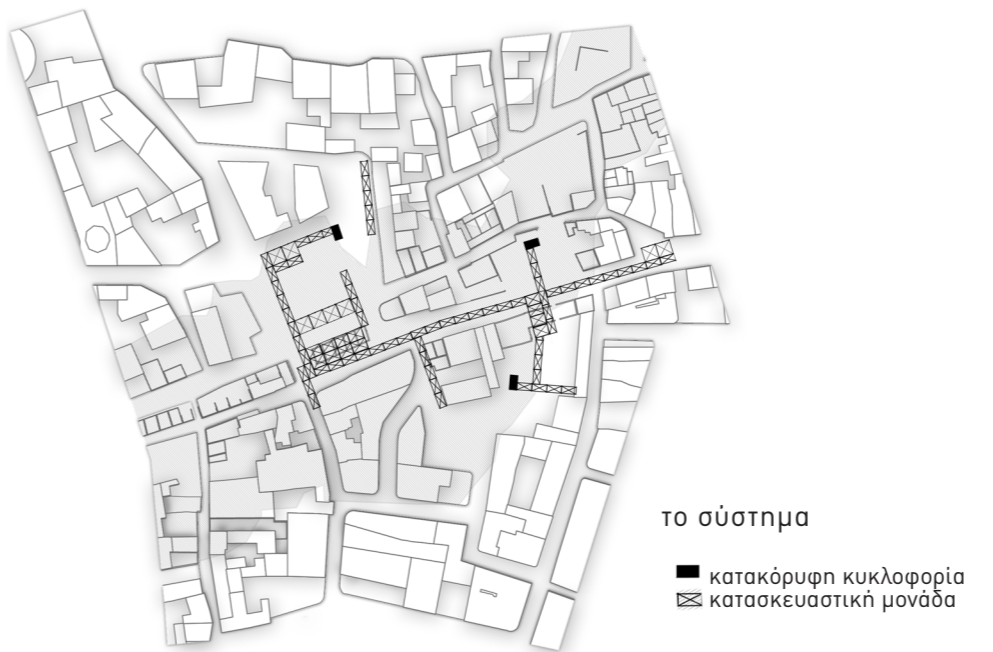
Η περιοχική μελέτη ανήκει στο δυτικό κομμάτι της νεκρής ζώνης και εκατέρωθεν αυτής βρίσκονται βασικά εμπορικά κέντρα των δύο μερών της πόλης. Η παλιά κεντρική αγορά της Bandabulyia και η δημοτική αγορά Λευκωσίας ανήκουν δυνητικά στον ίδιο άξονα αλλά με τη νεκρή ζώνη να τις διαχωρίζει. Επιπλέον, η περιοχή στο βόρειο μέρος χαρακτηρίζεται κυρίως από κατοικίες με τους κατοίκους και τα παιδιά να αξιοποιούν κυρίως το δημόσιο χώρο.

Εν αντιθέσει, στο νότιο μέρος η κατοικία συναντάται στο νοτιοδυτικό άκρο καθώς εργαστήρια, βιοτεχνίες, ξυλουργεία και μεταλλουργεία αποτελούν την καρδιά της περιοχής και έρχονται να μας θυμίσουν τον παλιό χαρακτήρα του εμπορικού άξονα της Ερμού που ανήκει πλέον στην καρδιά της Νεκρής Ζώνης.

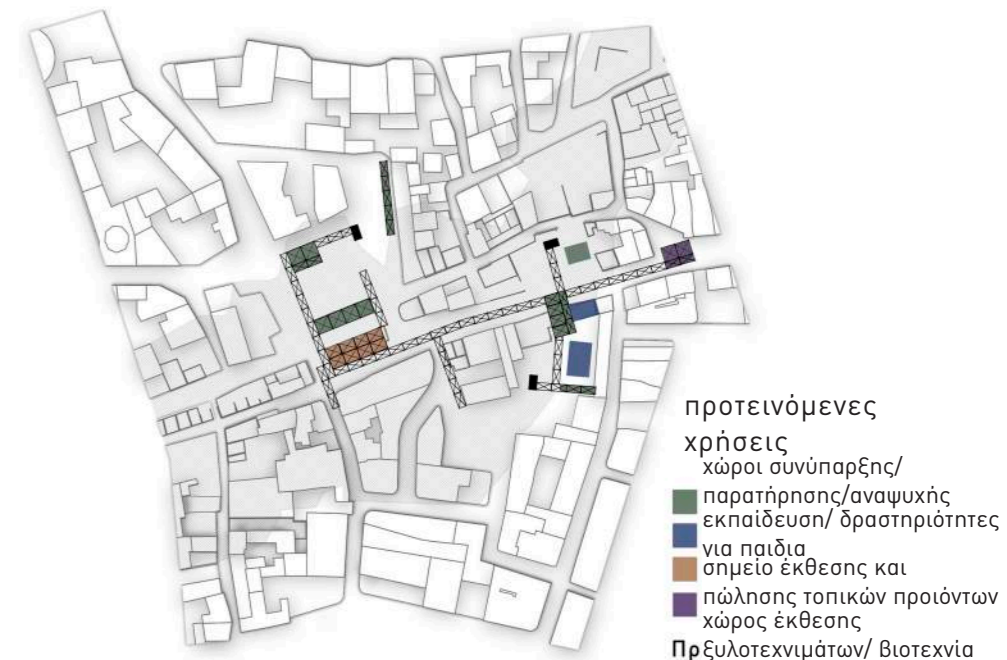
Στο βόρειο τμήμα και άνωθεν της κεντρικής αγοράς Bandabulyia βρίσκεται η πλατεία της Selimiye με τον άλλοτε ναό της Αγίας Σοφίας (πλέον τζαμί) να κυριαρχεί. Γύρω της, πλήθος δραστηριοτήτων αναψυχής λαμβάνουν χώρα και αποτελεί την καρδιά της πολιτιστικής δραστηριότητας της τουρκοκυπριακής κοινότητας.

σημείο παρέμβασης 2 | πλησίον αγοράς Bandabulyia

Σύνδεση περιοχών εργαστηρίων - δημοσίων χώρων - πλατωμάτων
Στη ζώνη μελέτης περικλείεται ο παλιότερος εμπορικός άξονας της Ερμού που ανήκει σχεδόν εξ ολοκλήρου στη νεκρή ζώνη καθώς στην κατάληξή του βρίσκονται ανακατασκευασμένα εργαστήρια

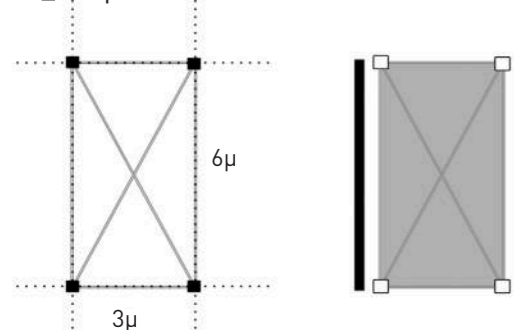

Το σύστημα ύστερα από την οργάνωση των κινήσεων και των κατευθύνσεων οργανώνει χώρους συνύπαρξης και συνδιαλλαγής με χρήσεις συνυφασμένες με το χαρακτήρα της περιοχής. Έτσι δημιουργούνται χώροι για τα παιδιά εκατέρωθεν της ζώνης καθώς η πολύχρονη εγκατάλειψή της την έχει μετατρέψει σε πάρκο πρασίνου και ελεύθερων χώρων. Επιπλέον, κτίριο που βρίσκεται στο νοτιοδυτικό μέρος της περιοχής μελέτης και που βρίσκεται υπό ανακατασκευή προσφέρεται για ημιαπασχόλησή τους. Αντίστοιχα, η άλλη κοινωνική ομάδα του πεδίου της έρευνάς μας, οι τεχνίτες, έρχονται να εξυπηρετηθούν με έναν κοινό χώρο και τη δημιουργία μιας μικρής υπαίθριας αγοράς για την έκθεση των κατασκευών/προϊόντων τους. Παράλληλα, σε συνδιαλλαγή με την αγορά της περιοχής αλλά και αυτής που βρίσκεται νότια δημιουργείται σε κομβικό σημείο των δύο ένας κοινός χώρος έκθεσης και ανάδειξης των τοπικών προϊόντων της περιοχής.

κατεύθυνση | πολεοδομική προσέγγιση | επιλογή συστήματος παρέμβασης

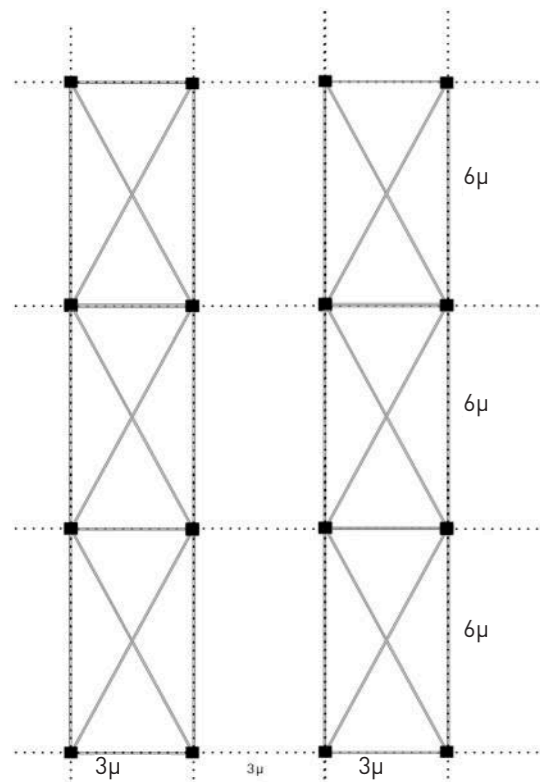
ανάπτυξη κανάβου

■ η μονάδα

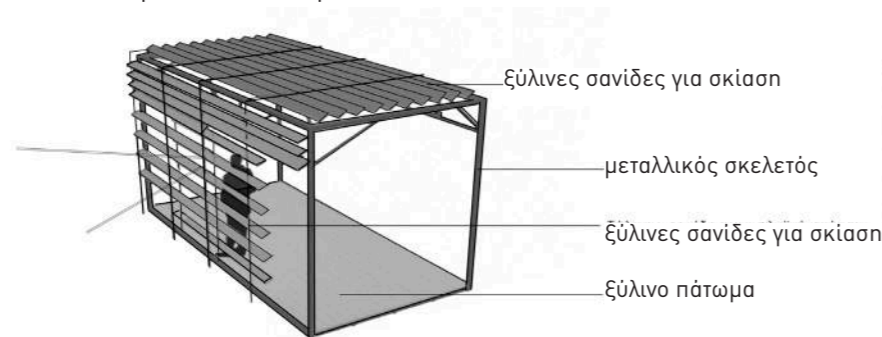

αυτοφερόμενη μονάδα με ανεξάρτητο σύστημα στέγασης χαρακτηριστικά κατασκευής: μεταλλικός σκελετός | ξύλινη στέγαση | ξύλινο πάτωμα

■ ο διάδρομος

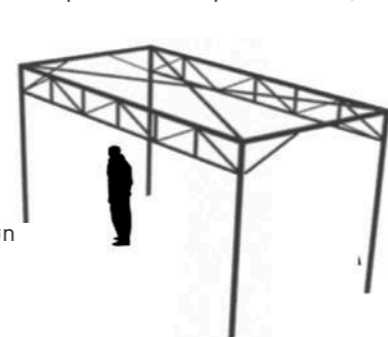

πρωτεύων σύστημα

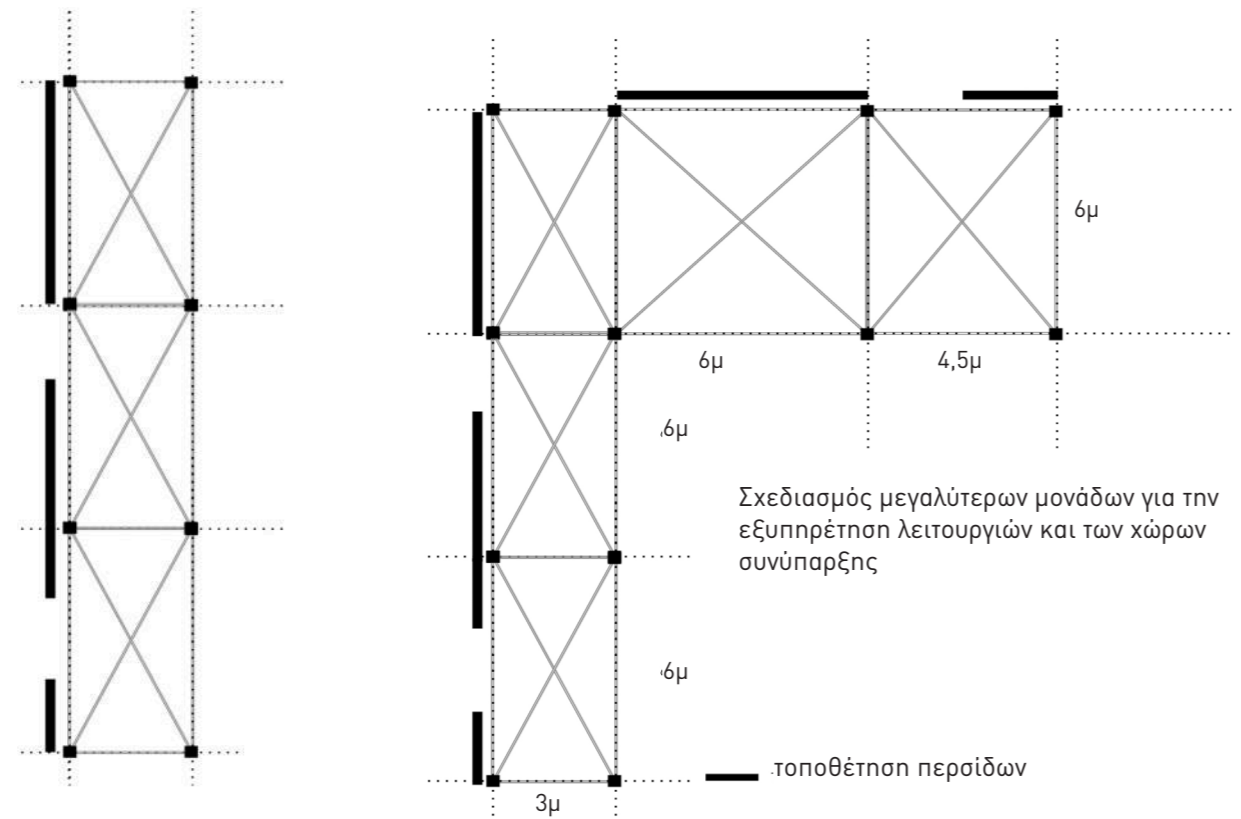
κατάσκευή εφήμερου χαρακτήρα με τα ξύλινα και τα μεταλλικά τμήματά του να μπορούν να αποσπώνται ευκολία κατασκευής | επαναλαμβανόμενη | δυνατότητα επέκτασης

δευτερεύων σύστημα/σκελετός

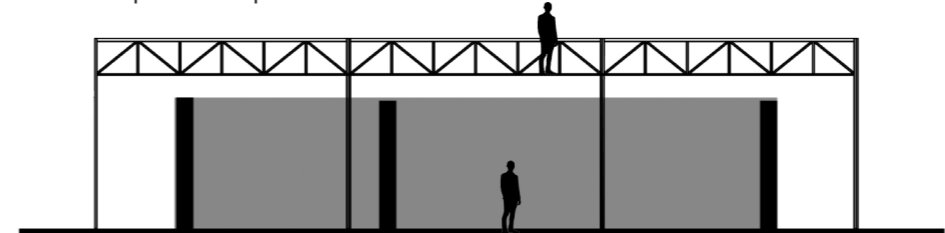

δυνατότητα απόσπασης του σκελετού από το κύριο τμήμα της κατασκευής

■ λειτουργίες

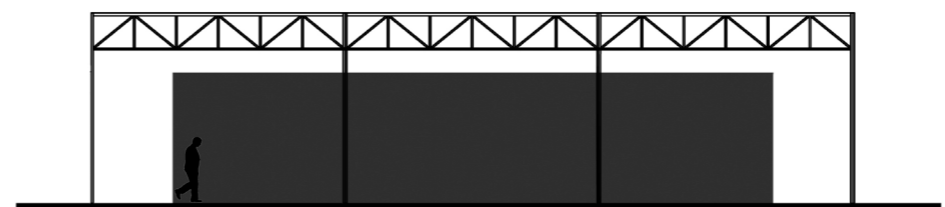

■ σχέση με το υπάρχων

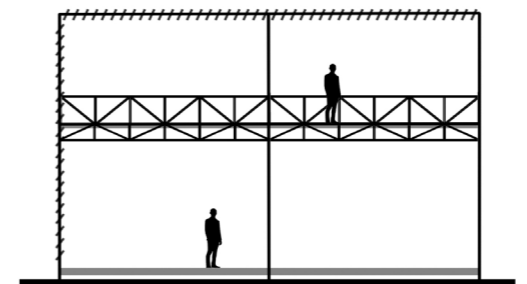
ανύψωση της κατασκευής πάνω από τα ερείπια διαδρομές πάνω από τα ερείπια που προβάλλουν τη σκηνογραφία του υπάρχοντος περιβάλλοντος διακοπή του αυτοφερόμενου συστήματος

■ στέγαση υπάρχοντος

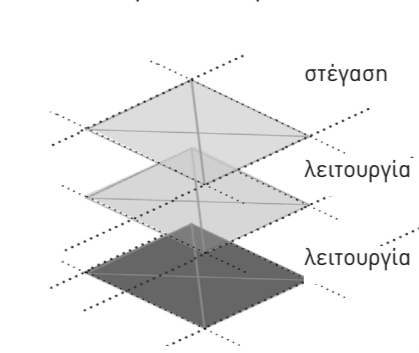

στέγαση υπάρχοντος για την τοποθέτηση των βασικών λειτουργιών του σεναρίου χωρίς να πραγματοποιείται παρέμβαση σε αυτά η κατασκευή τοποθετείται σε απόσταση από τα υπάρχοντα κτίρια/ερείπια και συνδιαλέγεται με αυτά χωρίς να εφάπτεται τοποθέτηση ενός "ανεξάρτητου" συστήματος που δρα παρασιτικά - σύστημα σκαλωσιάς που σέβεται τον υπάρχοντα χώρο και δεν επεμβαίνει σ' αυτόν παρά μόνο σκηνογραφικά

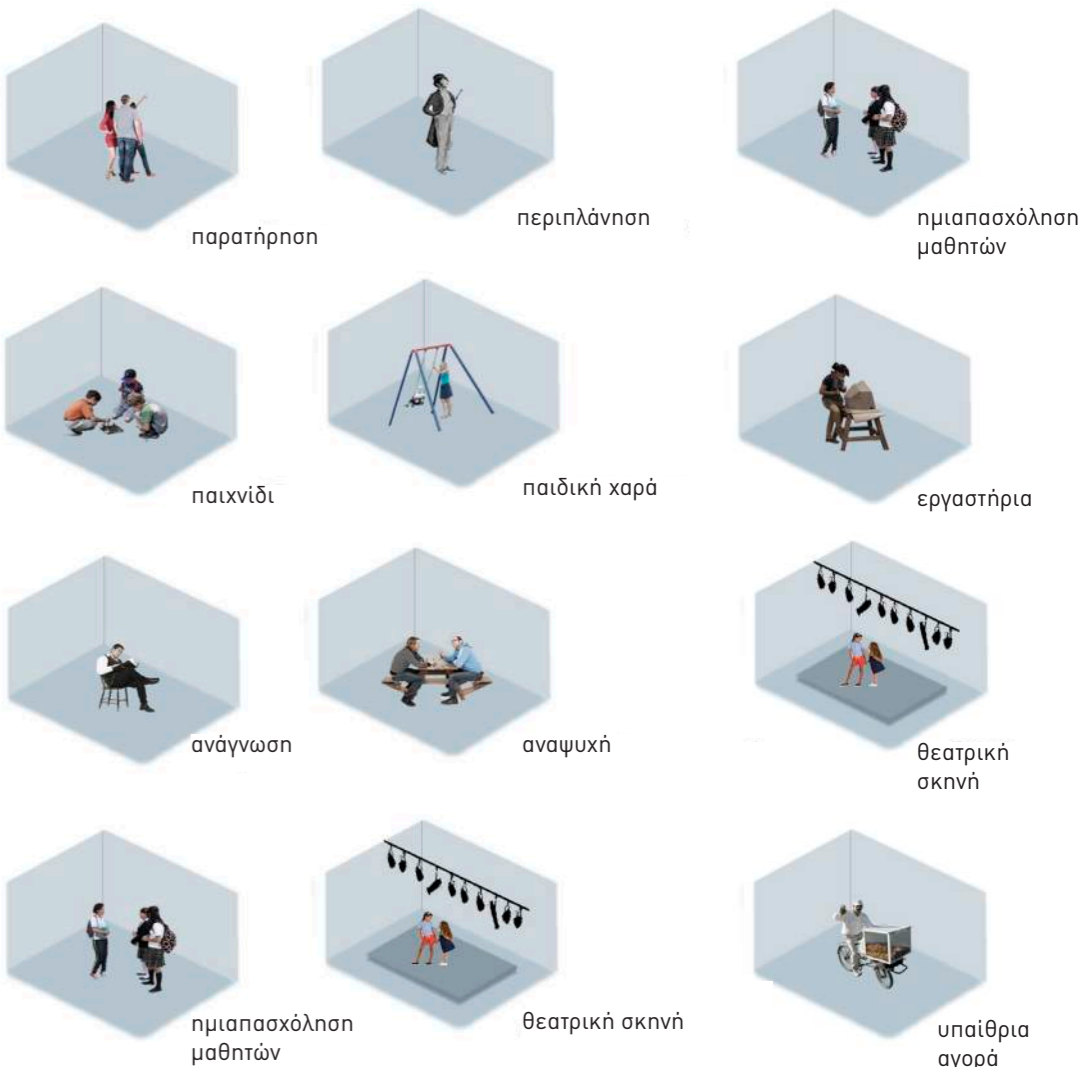
γραφική αναπαράσταση της κατασκευής του ορόφου με το σύστημα σανίδων (τύπου Γ) για το σκίασμό

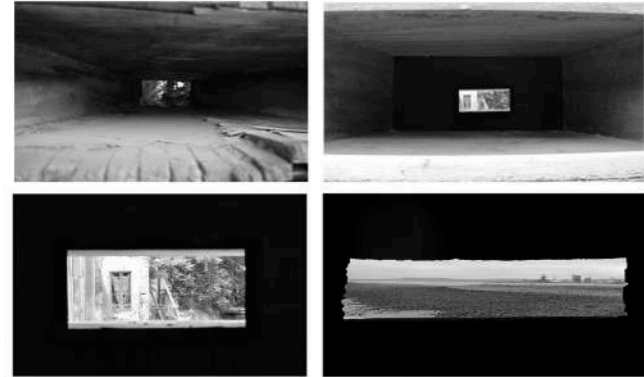

■ σχέση με το υπάρχων

επέκταση του συστήματος καθ' ύψος για τη δημιουργία παρατηρητηρίων, χώρων ανάπαυλας και παράλληλα τη γεφύρωση περασμάτων πάνω από τα υπάρχοντα κτίρια/ερείπια

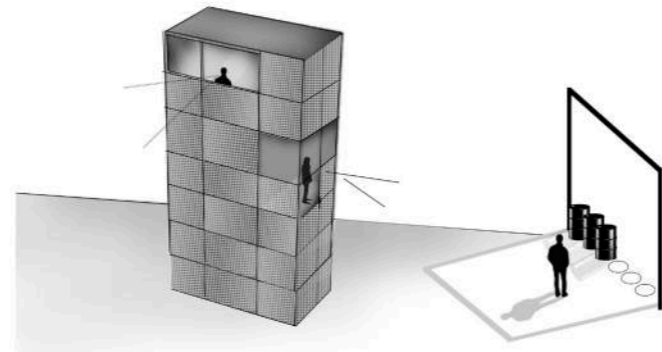
οπές στα οδοφράγματα

στοές

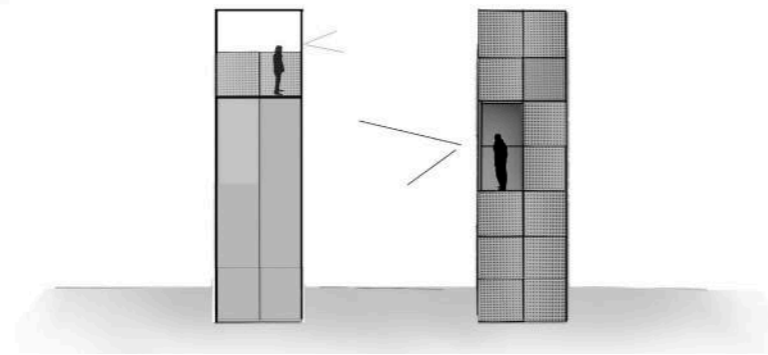

συρματοπλέγματα

■ κλιμακοστάσιο | παρατηρητήριο
σε ένα πλαίσιο εξερεύνησης - ανάγνωσης της υπάρχουσας κατάστασης επιλέγουμε δομές - εργαλεία όπως αυτά του πύργου | κλιμακοστασίου που λειτουργεί ως ένα άλλο παρατηρητήριο που την εποπτεία του χώρου έχει πλέον ο ίδιος ο κάτοικος

■ ίχνος παλιού ορίου
αντίστοιχα για τη διατήρηση της μνήμης τοποθετούμε πάνω από το παλιό ίχνος κάποια πλαίσια | εισόδους στη νεκρή ζώνη

■ παράθυρα | ανοίγματα | φυγές

■ καθραρίσματα

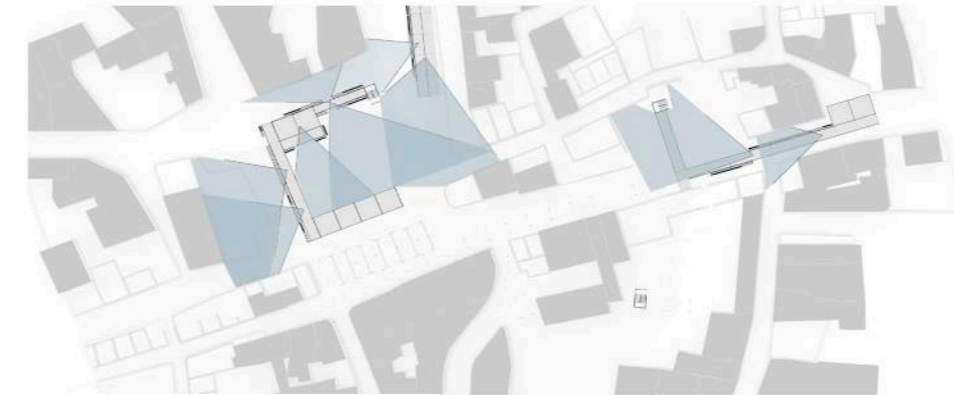

παράθυρα
τα ανοίγματα στις όψεις τοποθετούνται ανάλογα με τις θέσεις και την ιδιαίτερη σκηνογραφία της περιοχής

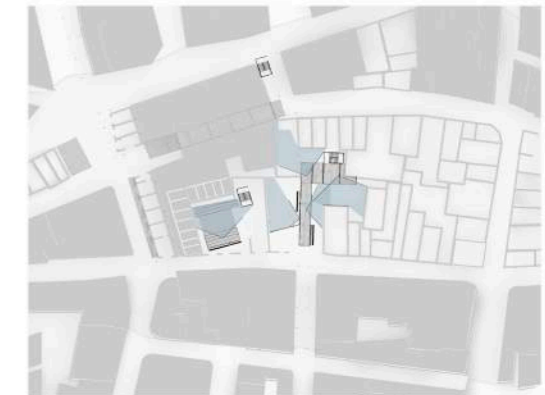
η επιλογή των ξύλινων σανίδων για τις όψεις αφορμάται από τις οπές που συναντάει κανείς στα οδοφράγματα

■ οπτικές φυγές | σημείο 02

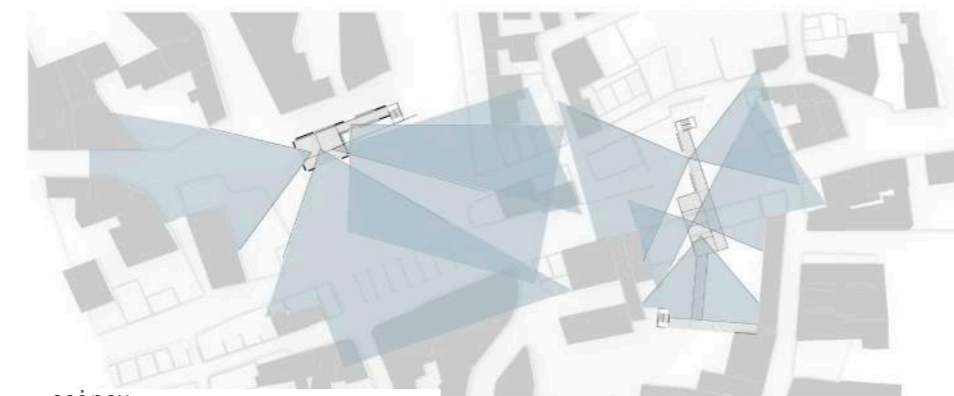

ισογείου

■ οπτικές φυγές | σημείο 01

ισογείου

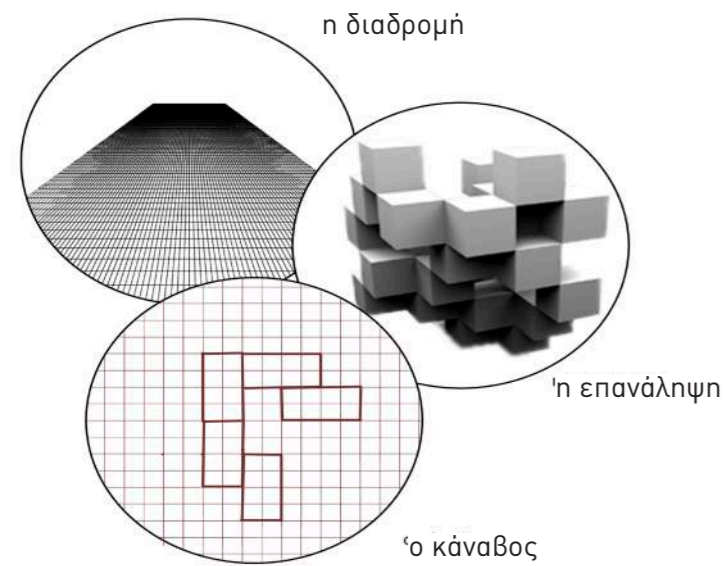

ορόφου

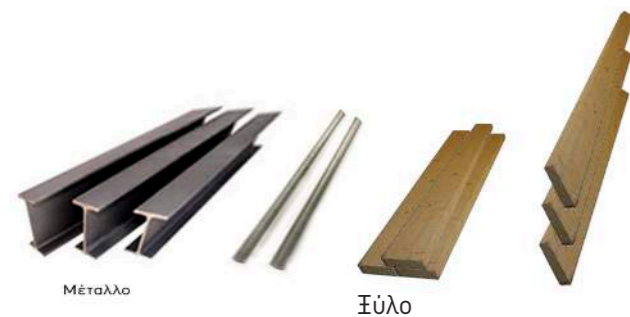

ορόφου

8.0 οικοδομική μελέτη

■ υλικά κατασκευής

Μέταλλο

Ξύλο

Αξιοποίηση υλικών που βρίσκονται συχνά στον περιβάλλοντα χώρο λόγω των εργασιών - ξυλουργείων της περιοχής.
 Η κατασκευή έρχεται να προστεθεί ως ένα αυτοφερόμενο σύστημα στο ήδη υπάρχον σκηνικό που δημιουργούν τα κτίρια της νεκρής ζώνης.
 Ο εφήμερος χαρακτήρας βοηθάει στην εύρεση μιας ήπιας μετάβασης και τα χρησιμοποιούμενα υλικά προσαρμόζονται στην ατμόσφαιρα της περιοχής.

■ υλικά υπαίθριου χώρου

■ επανάχρηση υλικών

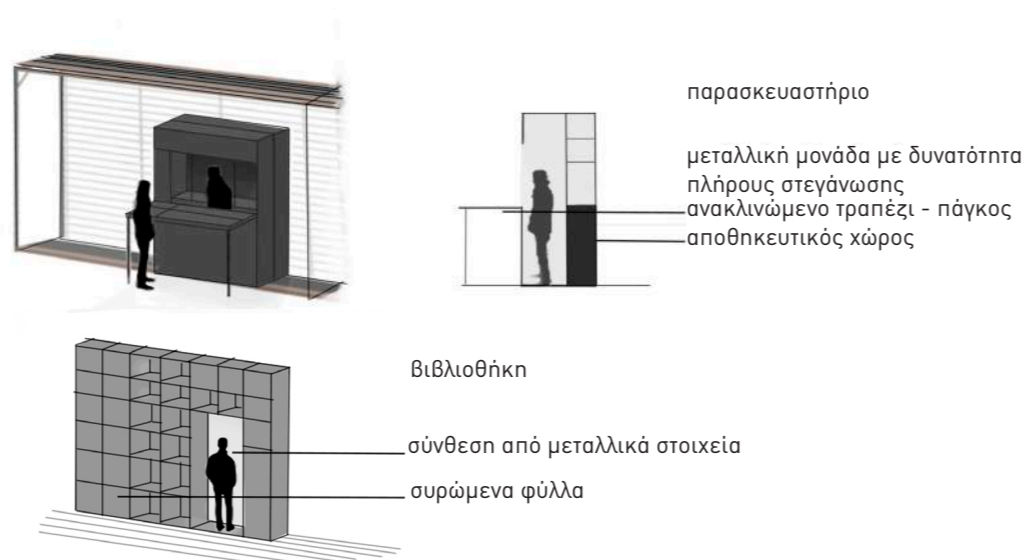

ξύλινα καθιστικά

τα βαρέλια του ορίου προσφέρονται για φύτευση

τα ξύλινα καφάσια λειτουργούν ως τραπέζια και καθίσματα

■ έπιπλα

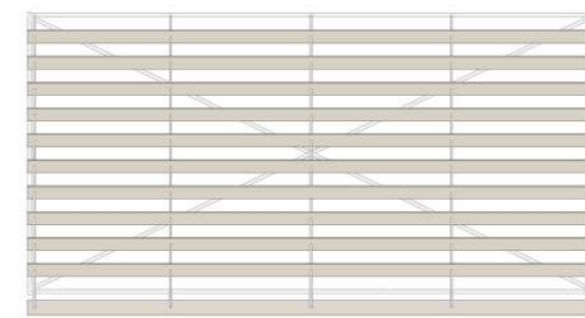
παρασκευαστήριο

μεταλλική μονάδα με δυνατότητα πλήρους στεγάνωσης ανακλινόμενο τραπέζι - πάγκος αποθηκευτικός χώρος

βιβλιοθήκη

σύνθεση από μεταλλικά στοιχεία

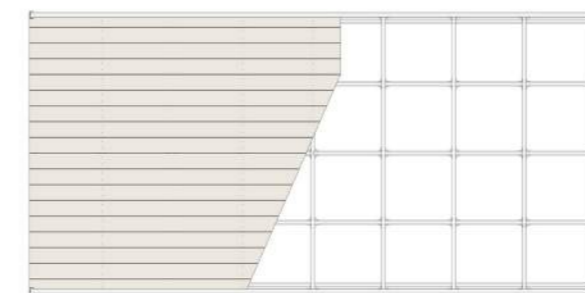
συρώμενα φύλλα

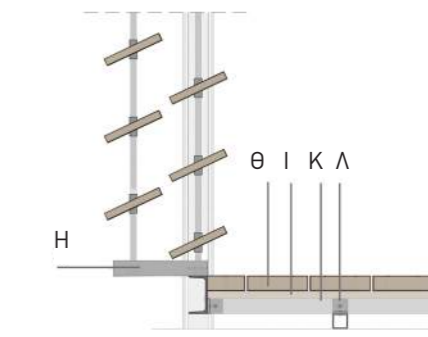
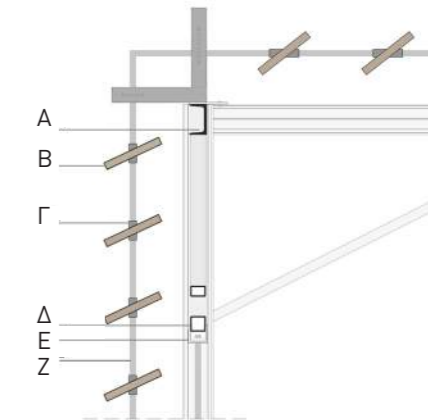
κάτοψη στέγασης κλίμακα 1:80

όψη μονάδας κλίμακα 1:80

κάτοψη πατώματος κλίμακα 1:80

εγκάρσια τομή μονάδας κλίμακα 1:80

Α Μεταλλική δοκός UNP (0,045 x 0,08μ.)
 Στήριξη: σύνδεση με κατακόρυφες δοκούς UNP

Θ Σανίδες πατώματος (0,04x0,16x3,00)
 Στήριξη: καρφωτό

Β Ξύλινες σανίδες σκίασης (3,00 x 0,02)
 Στήριξη: πάκτωση με μεταλλικούς κυλίνδρους

Ι Ξύλινη σφήνα (0,02x0,04μ.)
 Κάρφωμα σανίδων πάνω σε αυτό

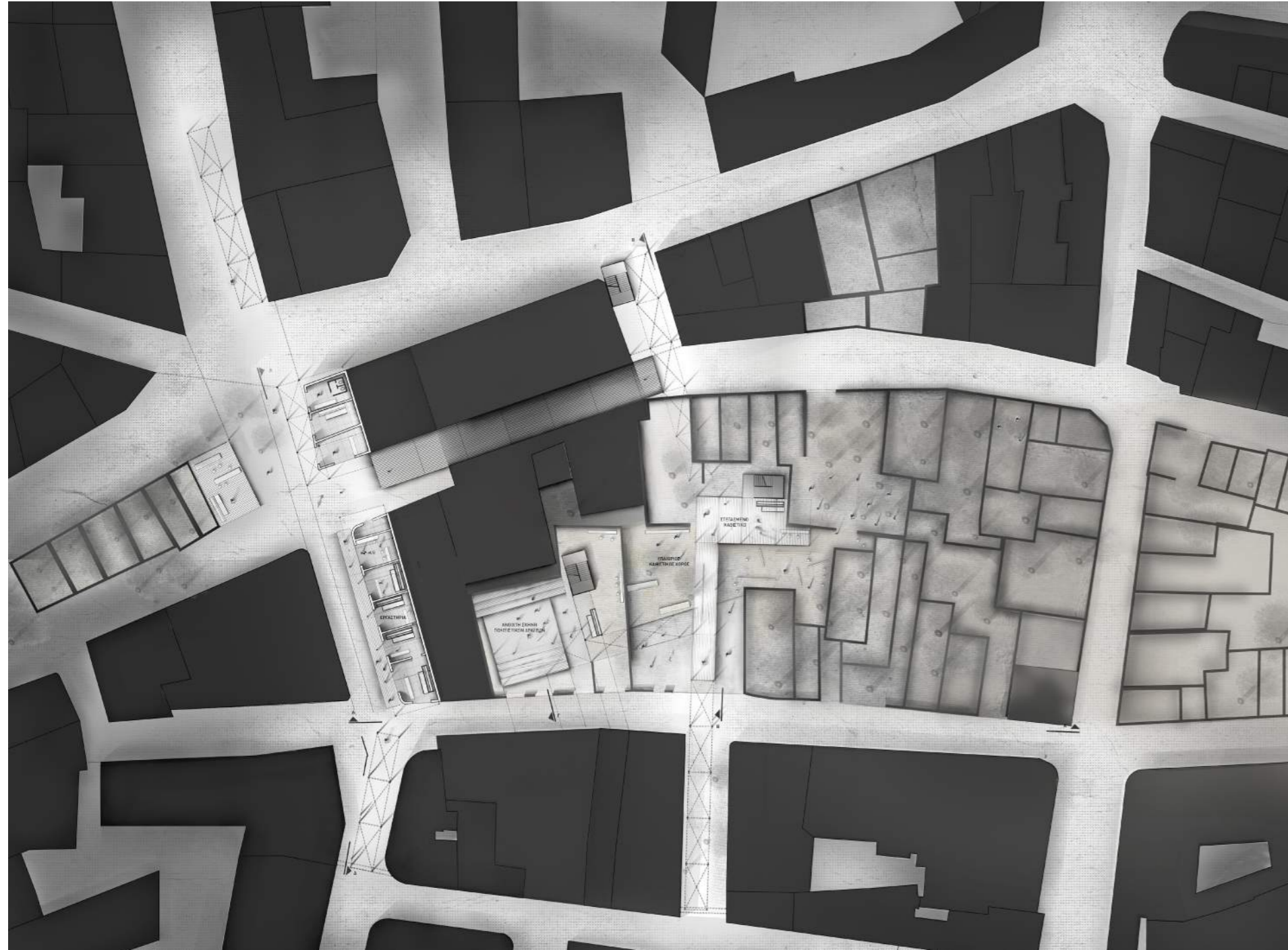
Γ Μεταλλικοί κύλινδροι στερέωσης περσιδών (0,02x0,02x0,01μ.)
 Στήριξη μέσω βιδών

Κ Μεταλλική τετράγωνη δοκός (0,04x0,04μ.)
 Στήριξη πατώματος

Δ Μεταλλική δοκός (0,04x0,04)

Λ Μεταλλική γωνιά (0,04x0,04μ.)
 Στήριξη δοκών πατώματος

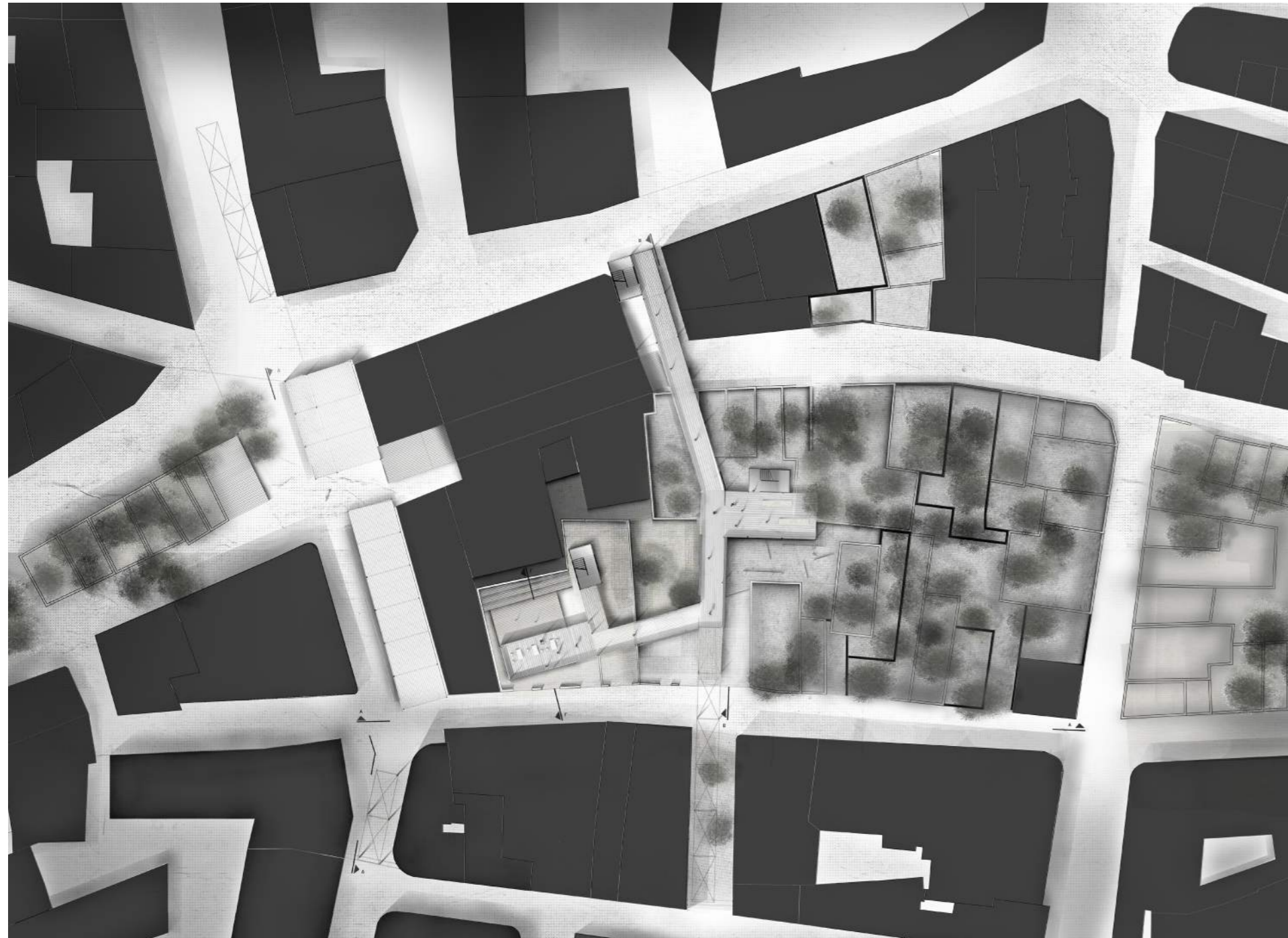
Ε Μεταλλική λάμα U (0,05x0,05x0,05μ.)
 Στήριξη μεταλλικής ντίζας στο δικτύωμα

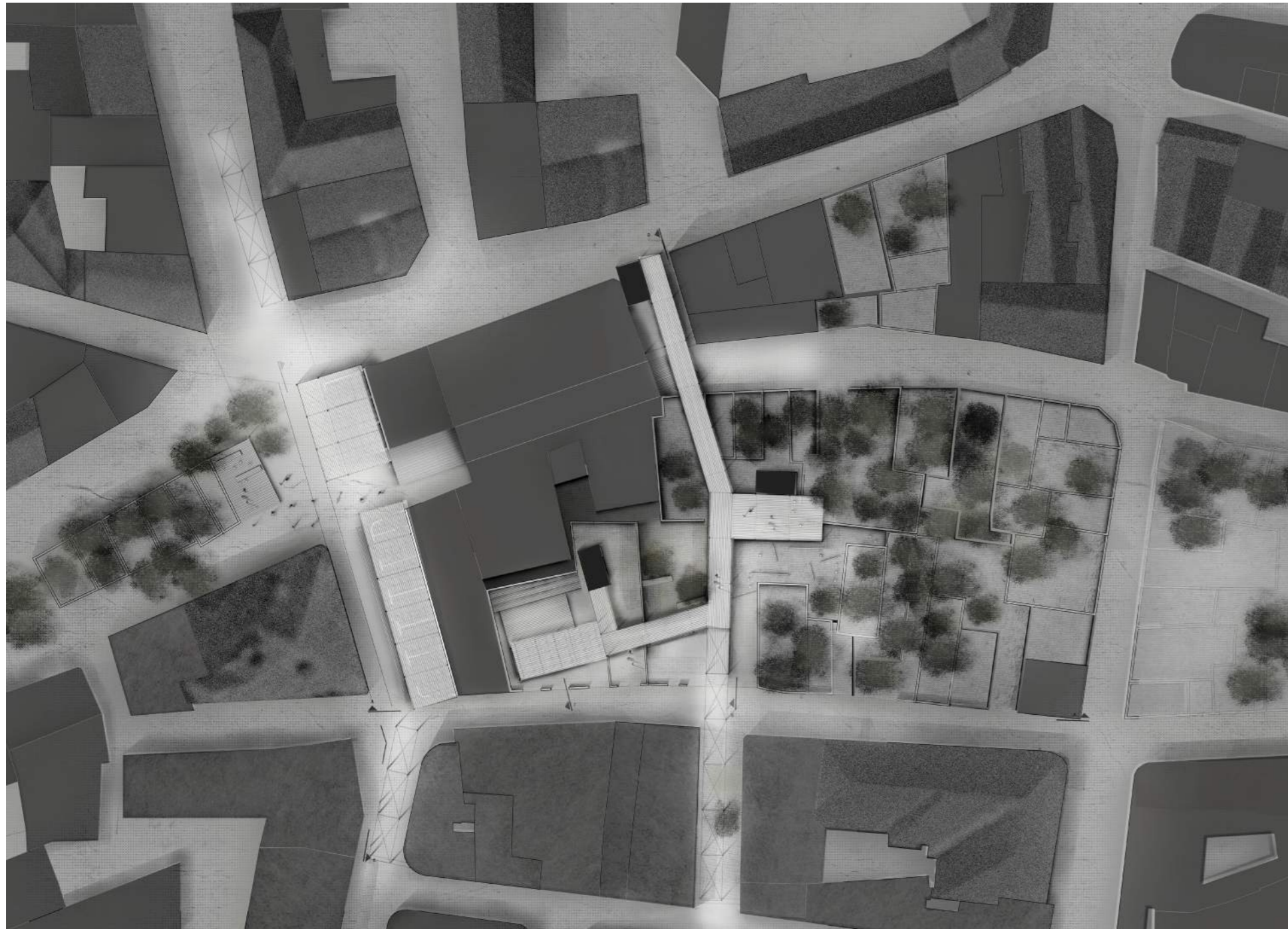

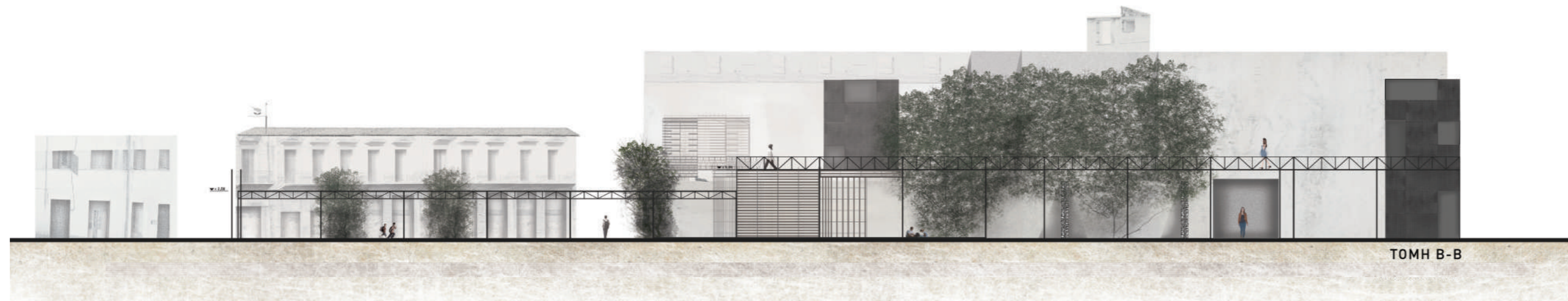
9.0 σχέδια

σημείο παρέμβασης 1 | πλησίον Λήδρας

κάτοψη ισογείου
κλίμακα 1:600

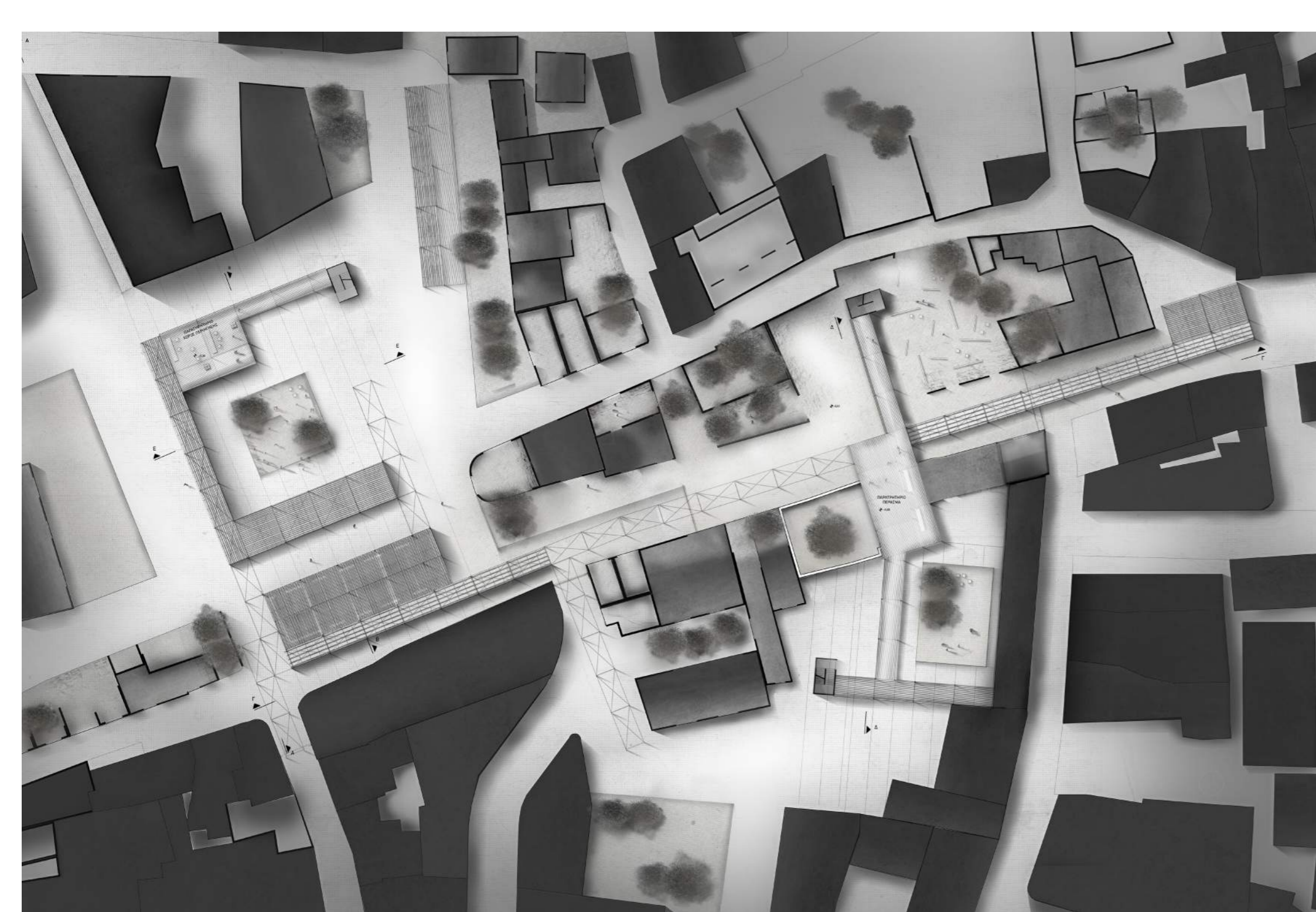

τομές
κλίμακα 1:400

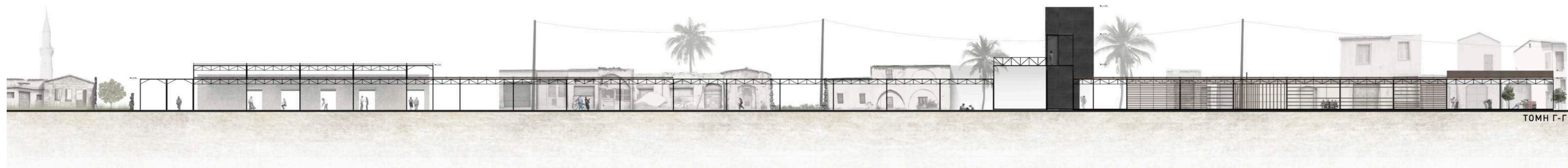

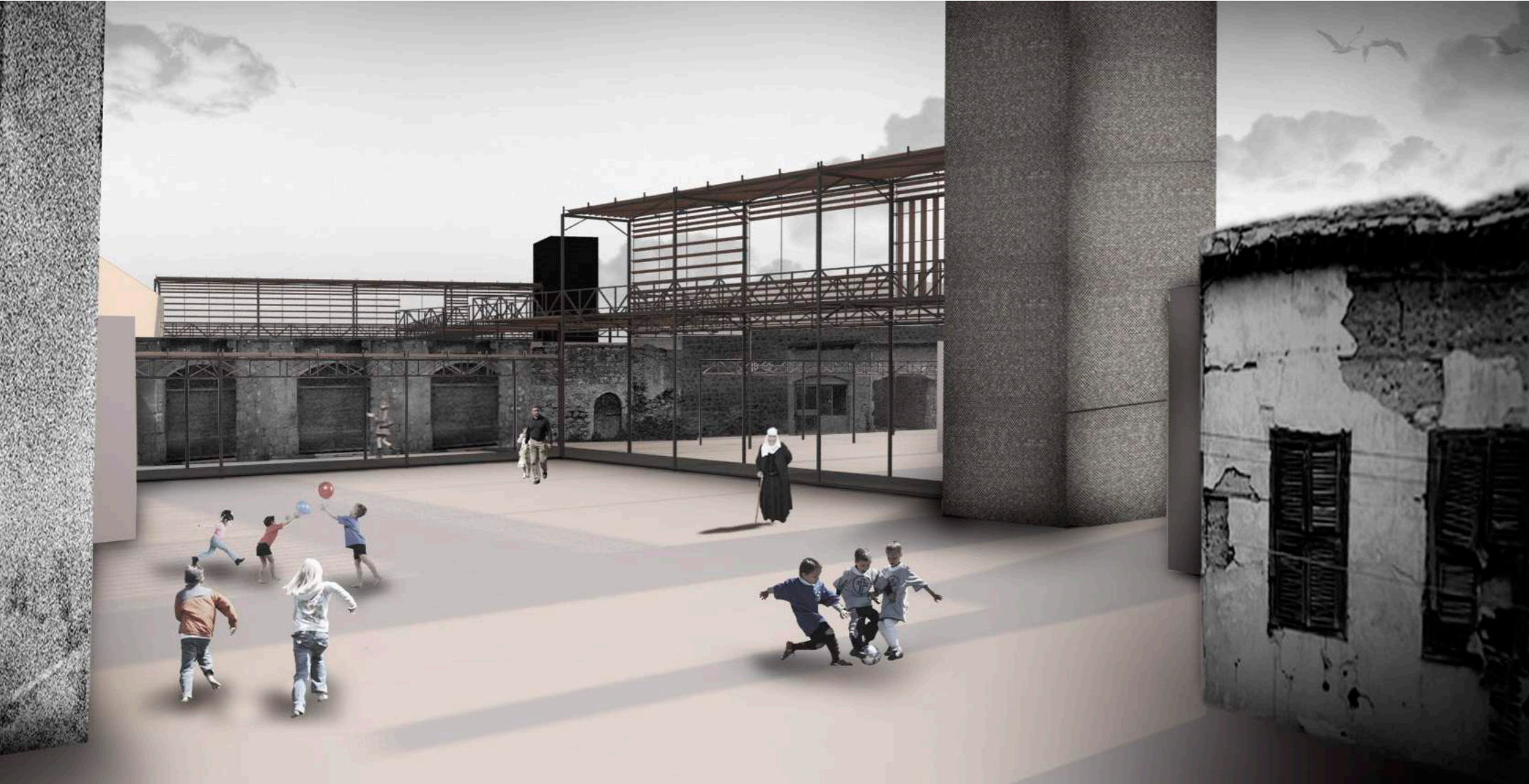
κάτοψη ορόφου
κλίμακα 1:600

κάτοψη δώματος
κλίμακα 1:600

Βιβλιογραφία

Βιβλία

Calame John and Charlesworth Esther, "Divided Cities Belfast, Beirut, Jerusalem, Mostar, and Nicosia"
Calame John and Pasic Amir, "Conflict in Cities and the contested state", Working Paper No.7, 2009
NA Publishers, "Networked Cultures: Parallel Architectures and the Politics of Space", Rotterdam, 2009

Περιοδικά

Architectural Design, Volume 50, Issue 5 - Post traumatic urbanism

Άρθρα

Papanastasiou Chloe, "Bridging Across Nicosia's Divide: From a "no man's land" to a shared public realm",
B.Arch., Virginia Polytechnic Institute and State University, May 1990
Divided Nicosia. Description of liminal spaces.
Federica Gatta, "FROM THE LIMIT OF THE CITY TO THE LIMITS WITHIN THE CITY: Space and communities"

Εργασίες

Κέση Στεφάνια, Φραγκούδη Γεωργία, "Διεμπειρίες", Διπλωματική εργασία, ΕΜΠ, Σχολή Αρχιτεκτόνων, 2007
Ιωάννου Χαράλαμπος, "Επεμβαίνοντας στο όριο. Πράσινη γραμμή", ΕΜΠ, Σχολή Αρχιτεκτόνων, 2014

Τέλος θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους όσους με τον τρόπο τους βοήθησαν στην εκπόνηση αυτής της διπλωματικής εργασίας.

Καταρχάς τους επιβλέποντες καθηγητές μας Σ. Σταυρίδη, Ε. Μίχα, Π. Βασιλάτο για τις πολύτιμες συμβουλές τους και την καθοδήγησή τους όλο αυτό το διάστημα. Χωρίς τις επικοδομητικές συναντήσεις μας δε θα είχαμε καταφέρει να επιλύσουμε τις προκλήσεις αυτού του θέματος.

Τις οικογένειές μας που όλα αυτά τα χρόνια και ιδιαίτερα τους τελευταίους μήνες ήταν στο πλάι μας και μας στήριζαν έμπρακτα.

Τον Χ.Ιωάννου για την ξενάγηση στη Λευκωσία και το πολύτιμο υλικό του.

Την κ. Γιολάντα από το τμήμα πολεοδομίας Λευκωσίας για τη βοήθεια της στην εύρεση πληροφοριών.

Την αρχιτέκτων Ρένα Ιωαννίδου για την καθοδήγησή της.

Τον Ανδρέα Αλυγίζο για τις καθοριστικές συμβουλές του, την υπομονή του και που υπήρξε στο πλάι μας από την αρχή έως τώρα.

Τους φίλους και συναδέλφους μας : Δάφνη, Ναταλία, Σοφία, Ελεάνα, Αμαλία, Αγγελική, Μαρία, Ειρήνη, Αντώνη, Ζωή και Μπασάρ για τη βοήθεια τους να στηθεί αυτή η διπλωματική. Θα είμαστε εκεί και στα δικά τους.

Ξένια, Σοφία

